

راپه پښني، کومه له ی

وه لاميک به ناميک ه ی:

ژي کاف چ بوو؟

نووسراوی
عبدالقادر دباغی

پیشکش

به گیانی پاکی کاروانسالاری شهیدانی کھلی کورد، شهیدی همیشه
زیند وو، پیشهوا قازی موصعدی خوشهویست.

به گیانی پاکی شهوشوره سوارانهی که باسی نازایمتی و جوانمیران هرکیرا-
و هرکیز له بیبری لاوو بیبری کورد ناچیتهوه، که کاتی به همنکای پیاوانه
و دلیرانه به ره و سی دارهی بیداد د روشتن سرکهی شیرانه یان به دنگی
به رزی " بژی کورد و کوردستان "، " بژی حیزی دیموکراتی کوردستانی
نیران " د وژمنی دلپرسی تا ساند و توکاند و تختی زورداری له رزاند .

به گیانی پاکی شهوشیرمکچانهی که په لکه و کهزه ی جوانیان د سکه نکر او
دلی هر له موهین و ناواتیان به گوللهی د وژمنانی نیرانیمت داپیشتر،
به لام پرویان له پروگهی شهرف وهرنه گیرا و بنارتهی " بپروخی حکومتی
کونه پهرستی خومینی جلالاد " امیژووی خویناوی کھلی کوردیان پمگاند .

به گیانی شهوانه ی که له باویش و نامیزی دایکی نیشتمان له شاخ و چیا
سه ریزه مانی کوردستان ، به برگهی سوورخه لات و سرلشانازی پشمه رگایه تیهوه
مھلی به ریزه مری گیانی پاکیان له سینگهی هر له هستی مروقا یه تی یان به ره و
به ههشتی خودا ، بو نیو کاروانی له پسان نه هاتووی شه هیدانسی
حیزی دیموکراتی کوردستانی نیران هه لفری و وشه ی « بژی حیزب و گنهل هی
سه رزایان چه شنی کۆلکه نیرینه ، عاسمانی کورد مواری نه خشانند .

به لاوانی راه پریوو شوپشگی پری کورد ، که مھرکی هه ره که وری خه بات و
تیکوشان ، بو پتک هینانی ناواتی شه هیدان ، له سه رشانی شهوانسه
که نالای هر له شانازی خه بات شهکا و متر پرا کرن و به ره و ناسوی پرو نساکی
نازادی ، به ره و پیشکه و تن ، به ره و دنیای شارستانیمت ، پهبه رایه تی گھل
بکھن و کوردستانی خوشهویست له د وژمنان بهار پیرن .

عه بد ولسقاد رد بهیباغی

له دەم بېرېنى ئەوانى له كۆمىلەم بە د كسـون
له پار و تېزە، دەمى موودەك، مەقسەت و بېرىنگىم

بەلام كاك " سەيد " خۆى له وشەى كۆمىلە پاراستە؟ پوچىسى؟

كاك سەيد د وای ئەوى ئەىكەى چوارىمكى نامەلكەى بەسەرەتا و بەلامى
بەسىارى مېژوو چىه؟ پەركرد و تەو، و، شەرت و مەرجى مېژوووسى نووسىو، بەلام خۆى
بە لای دانەچوو و مېژوو كۆمىلەى نەوسىو، تەنبا چەن لا پەرى له فەرمايشەكانى
جەنابى " مەلا قادى مودەرىسى " و لا پەرىك لە فەرمايشەكانى كاك " سەيد پەسەق
حمیدەرى " تەو تار كۆرە و نووسىو تەو و نەارى ناو: مېژوو و مېژوووسى !!

باس كۆردن له مەسئەلمكى گرىنگە وەك پەك هاتنى " كۆمىلەى زى - كاف " له
كۆردستانى ئىران كە نوخە گۆرانىكى هەره كەو، مېژوو كۆردستانى ئىرانە، و،
سەرەتاى شۆرەشكى ئازاد پەخوارانەى كە ئىستان شەش چل سال شۆنەواری هەرمەو
و تەسەبىكى گەورەى كۆر و تە سەر مېژوو نەتەو هەمان، بە چەشنىك كە هەىچ
مېژوووسى ناتوانى و نابى بەى ئەوى ئاوپىكى لەو پوودا وە لەود پاردە گرىنگە
بەتەو مېژوو كۆردستانى ئىران بنووشەت كارىكى سووك و ئاسان نەو پەسەستى
بە لىكۆلەنە و مەسكى زىاتەرمەى . بە لە بەر چا و گرتنى ئەو راستىكە ئەو تەزەى
بەسىار دەك و دەمەوئ لە راستى ئاگادارى و لە روودا وەكانى پابورد و پو
خەباتى خۆناوى ئەو پو و داها تەو كەك وەرىگىرى تەو تىنوى لاوانە
كە لە قولایسى د لەو دەمەوئ تەو شەى هەلە نەى، كۆرەوى ئەو سەردەمەى
باب و با پەرانى بكا بە مەپەت و وەك ئا و نەمەكى بالانەن پەروانەى ئاكارىان
كە تەووشى تەووشى نەى و نەس و نەخەوات .

له پەش هەمووشەك دا، ئىستان كە باسەك لەسەر مېژوووسى بە، بائە وەبەلەن كە:
له سال و نەپەك بەر لە و كاتەو كە كاك " سەيد " قە تەو تار كۆردەكانى له چاپ
دەرە تا ئىستان كە پەشەمەى ۱۲۱۱ هـ - و وای دەچى كەشەر، هەتە
پووخانى كۆنارى دى ئىسلامى خەمەنى هەرد رەزەى هەى - له بەرەكەستەى
د پەزمەى جەمارانەو هارەى فەزەك، قەچەى پاكەت، گەرمەى پۇمبا، پەمەى تۆپ و
خەمەره، شەخەى تەفەك و نازنجوك، مەرز و ئاسمانى كۆردستانى
ئىرانى تەنەو تەو؛ بەد وای دەمەووشى فەرمانى جەهاد دى نەتەوى كۆرد

له لایهن ئیمامی شیما دانسه، د میان ههزار نهتره شی کادزی کعلی، پاسداری کونه په رستی، بوسیجی خو فروش و ژاندارمی پاد منوش و جاشی ناموس فروش په درندا نتره شیوه، که پرووی رهشی هه سوو پروویشانی میژوان سهی کردتوه، هیترشیان هینا و ته سهر کوردستانی قسار همان و پاره پروو و حیزسی خوشه هستی گلی کورد " حیزسی دیموکراتی کوردستانی ئیران"، لهم ماویه دا دهیان جینایستی وه قمتل وهامی " قارنی" و " قه لاکان" و " سهر چنار" و " کانی ما هه سیده" و " که ریزی شکاکان" له لایهن له وانه و خلیقا به، له زمر چیگه دستد ریزی به کا غرضتی کسرد (خوشکانی ئیبه) کراوه، ههزاران مال به شالان پراوه، خهله و خرمان و باغ و بیستان سوینداروه، به لام بعدا خهوه، له وه هل وه هر جهدا که بیگانمش دلی بو ئیبه د سووتی و به زمی پیمان دادی و له سردا خاوازی عاقلانهی حیزسی دیموکرات پر شک و ده رمانمان به ههزار رنج و کوشه ره وری له ههند هه رانه و بو دیت، له کاتیگ دا که پاسی خهین خهوی و خهین مزی حکومستی ره شو کونه په رستی دزی ئیسانی خومستی له دنیا دا د منگی دا و ته وه، به لسی راست لهم کاتعدا نا میلکه به که له سهر میژوی سیاسی گلی کورد له کوردستانی ئیراندا د مرد ه چسی، به لام ههزار داخ و موخا بن کله و دا، لهم جنایه مانسه، تا وک نه براره و ئیتری هه یج نه قه ما وه.

نهنک به سی ههزار (۲۰۰۰۰) کسر له خه لکی کوردستان له پیری ۱۰۰ ساله وه تا مندالی سهر لاک شهید کراوه، به میلیار د ملیار د زیان له خه لک که و ته، به لام نووسه ری میژوی سیاسی، هه شرای گهزی و پیمان چومه سهر مینهر هه و هیسه ده د هه فرموت. هه ره له و کاتعدا که دلسوزانی گهل ((د هه مسته فمیان فرموه و وه و رستمان توهار کسرد و سه سبارت به مه سله میکی میلی و هک کوملهی ئی - کاف فرما یشیان فرموه، کعلی قاره مساک و له خو بورد وی کورد به راپه رایستی حیزسی دیموکراتی کوردستانی ئیران، چیگس و چینداری کوملهی ئی - کاف له نیو ناگر و ناسن و فرمیسه و خهین، کوردستانی کرد و به گوپستانی سهر کور کهرانا و سنکری له گهران نه هاتووی سازادی و جهگی هیلوی نازاد پخووانی سه رنسه رانسه ری ئیران. به لام خه و ته ری ناشار مزای شه و تا مه لکه یسه

له هه مندرمان لهم باره وه له ونوسراوه دا ههچ شتيكي نايهته بهرچاوه
له پاشان شه گهر پيښه وه سهر پاسي كوښلې ئې - كاف، پوهنت
بيووكاك " سميد " وهك هه مورو ميژوو نوسپكي دلستوز بهر له گشت شتي ،
وهزعي سياسي وكوهلايهتي وئابووري ونهزامي شيران وكوردستاني
نه وسهردهمهي نووسپبا وشي بگردايهته وه تا لا واني كوردستان فزوي
ميژوو نووساني قهرمايشي ودمراري يا ناخوندي نهخون .

دمبوو پولا وهكان باس كرابا لكدويتاي شوومي رمزاخاني مهرنچ وزال بووي
پيسه واديكي سهواد كوحي بهسرمال وزياني كه لاني شيراندا وسهركه وتني
پايه قهزاقيني قهسهكيش تا راهي (ناېغه عظيم الشان) يا (اھليحضرت
قدر قدرت) يا (ناجي ظل الله) وديان نامرناوي ديكه كه ميژوو نووساني
دمراري و بهرمار خوړاني قلمم بدمست بهو ملهپوره ديكتاتورميان دابوو، يا
چلون جولانهوي نازاد يخوازانهي وهك شوپشي جهنگل ، قيامي كولونچل
« محمد تقی پسيان » و، جولانهوي ديموكراتيكي شيخ محمد خياني ولاهوتي
و، شوپشكاني قهدهم خپري لهر وسهردار رهشيدې جوانپرو و جافراساني هه ورامان
وستايل ناغاي سكو و ملا خليلي ميراوي و گلبا خيسكاني ديواندوره ، به
هوي نهبووني شعوري سياسي ونبووني حيزتيكي بهنرمون وتي بين وليزان
به تيكراپسي تيك شكان .

دمبوونوسپباي كه چ كهسانك حهه رمزاي كوي رمزاخانسان
تا رادهي " خدايگان نارامهر " و . . . . . خستمان وهه واي دتمدن
بزرگ) مان خستمشك وهه وايان كردوله خستمان بسرد . هه
هوكهسانهي كه نيتا تر ناخونديكي خهرفاوي مرد وشوو ره زمخون
وسپهكمرې وهك خوهنيان كرده به (بت شكن) علي گونه ، پامبرگونه
تعمانت خداگونه [!] تههش به جهشتن له خوئي باس بووه كه به ههچ
زمانيك نايه ته سهري .

دمبوونوسپباي كه له زمانسي رمزا شادا ، ناسهوايي كوردي به شوپشه ك
قهدهم بهو كه شهكتر تعمانت شپهريكي كوردي به دس كهسيكوه كهشكرا پا
دمبوو جهوت ههشت سالك له قهسي قهجمري تاران زنداني با ، يا شهكمر

پرمحمیان بی کرد یا ، د مسالیک بعد وور خراوه یی له یه زد و کمرمان دا سوال بکا .
د هبوو نووسیپای جل و برگی ژنانو پیاوانسی کوردی قهدهغه بوو ، و د هبوو
کشتکسی یك بهرك و یك زمان (فارسی) بی کورد د هبوو بتوتسهوه و بو
به پروه بردنی شو یاسا په کهز په رستانه یه هزاران کورد نعتان کرا ، نیفک برا
تا پروورزا ، حورمف بو شوینه واری کوردی نما .

د هبوو نووسیپای که لهو حکیمته زالمه دا هزاران پیا و ماقرل و نازای لور
سمنجاوی ، که لباغی ، هورامی ، مه رزانی ، پانعی و شکاک پوشیراز و کمرمان
د وور خراوه و له بهر نه بوونی ماشین و پنگا و بانی باش ، پرنکیان به هیلاک چرون
و نه گه رانه .

سه بارت به وه زعی کیمه لایمتی ، د هبوو نووسیپای که ریژی فیو دالی و شراب
و رعیه تی به ته وای معناهو له سرانسری شیرانی شو روژد ا بهر قرار بوو ، سام
و هه پیه تی ژاندارمکی تریاکسی تا راد هیک بوو که خوی د میتوانی بیړی ویکوژی
و به شیوه ی پاسداری نیستا ، حاکی سر بمال بی و خه لک به شماره زووی حزی
سزا بدا .

سیر نه ویه که شو گشته زولم و زوره یان به عدل و دادی شاهنشاهی
رعیه ت پرور و داد گوتسر د هدا معلم و ، روزنامه ی وکوو «اطلاعات» شه
سالانه هر وک نیستا به مهن والای شای (نیستا به پیش و عمامه ی
ناخوندی) دا هه لده کوت و وتاری له سر د نووسی و به نیشانه ی به خته وهری
و پیش که و سمن به حه لگی د هناساند .

له باری سیاسه تی نا و خو و د هروه ، د هبوو نووسیپای که تنانت (کانون
پرورش افکار) و سازمانی به ناو (پیش آهنکی ایران) له زیر فرمانی «پدر
تاجدار» واته رهاخان و «والا حضرت اقدس» واته حصه رزا به درو و د هله سه رهاخانیا
کرد بهو ناموزای پر پر کشتی هیتلیر له مده رسه و مزگوت و فاهه خانه کاندای
که وری و شه بزی نعلمانی هیتلیری د نازیسمکان بوو ، قتل و عام و قهه لچوی
نازاد یخوزان ، نیشتمانه روران و جوله ککانیا به تامه و لامه یکی و مستایانه
د هکیرایه وه و به موجیزه ی (معجزه) هیتلیران داد هدا که د هره تانی در او هتی و
توی جوله که له عین و کومونستی بی دین له د ورنیا د هردینی کتیبی (نبرد من)

نووسراوهی هیتلر به همزاران د مفروشراو کمر نهی د هوپرا به لای دیوانسی عشقی
 رفروخی یزدی، «عارف و تعانفت» ایام محبس، نو سراوهی «علی د مشتی» گه خووی
 را ویزکهری شابوو بچیت یا بیخوینیته وه. راد پو برلن، به د منگی «شاروخ» ناویک
 به زمانی فارسی د منگ و یاسی شهری بلا و د مکرده وه، وای د مهلماندکسه
 له سالانی ۲۰ و ۱۲۱۱ دا سرانسهری د دنیا به هووی سوپای رزگاری هینسهری
 «کور» (برلن - روم - توکیو) داکیر د مکریت و (نظم نوین) واته ناواتسی
 هیتلر بجهی دیتو تارانیشرد مپته مپله ی ناریمکان و، تورک و عهره بی سامی نه زاد
 به هووی لهشکری شیرانه وه قهلا چو د مکرین.

له و همل و مهرجه دا که لاوانی شیران به قهولسی شههید «خوسرهوی روزسه»
 (مسخ محیط) بیون هیوای گرتنی به خدا و به سره زاندارسه کسانسی
 وا هینا بومنه شه که د میانگوت سبهی یا د ووی: (نمسه هکم له شمتی ده جلسه
 و فورات ناو دده دم!)؛ به لام کتوهر وه زع گورا، شیره به فرینکمان واته
 (اعلی حضرت قدر قدرت غل الله) توایه وه و ناز ناوی (نابغه عظیم الشان)
 له روزیکدا گورا و بووه، نابغه، گریز پا، واته «هملکه و تووی هه لاتسن» یا
 «هملکه و تووی ره ماک».

به داخه وه له بهرین خبهری و نه بوونی شعوری سیاسی بیجگسه له
 نهو پرو پاگاند و ته بلیفاته توند و تیزو بی و چانهی د هرگای تاران و به ره لیمین
 دژی کمونیسم، به مند و باوی پیره پیاوان و پیره زنانی خویشمان بیوه سر بار
 و به چمشنیک لمبئ رحمی و بی ناموسی و تالانچیکه ری «پرووسمکان» شه دوان
 و تامه و لامه یان هئی شه دا، که خهک به جاری تو قیوو هه ره شه منده فرزکسه ی
 شورهوی له ناسمانسی شین و بی گهردی مانگی خیرمانانسی کوردستان پهیدا بوو
 ته قهکوته شارمکان و زن و مندال به ره و دیهات که وته ریکه و پیره پیاوان
 د میانگوت: «هه زن و بز و چپای مه زن»!

به لام کاتسی نهره شسی سوور هاته شارمکانی کوردستان، به پیچه وانهی هه سوو
 چاوو راوو دروو دلمه سی د دولتتان و پیره پیاوان، تعانفت به پیچه وانهی
 پاسدارانسی ئیسلامی !!! ئیستا، نه کمسیان کوشت، نه ته جاوزیان به
 ناموسی کمر کرد، نه تالانیا ن کرد و نه کاریان به سر خه لکه وه بوو. هه لاتو مکان

به پناپسکی و به رزیسه و گرانسه و به چاری خون دیتیان که ته وای چا و پرا و مکان
در ریه و سانداتی، نهر عشی سورله گل قهراخی پوسی تزار ادا، عرز و ناسمان
جیا و ازبان هیه.

له و روزه گرینکانه دا خه بهر هات که حممه ره شید خان «پادگانی بانسی
گرت و چک و تقصمنسی دس بانسی که وتوه. هر چند سه رازه هه لاتو مکانسی
نهر عشی شاهمناهی تفنکیان به نانیک دها، به لام حمه ری گرتنی بانه، خان
و بهک و ناغای ژبانده و به هر کسه میان خزم و تایفه ی خوی کو کرد و و تا قنیک
پیک هینا و سنی ته پله ی ناغایمتی و سه رگی لیندا. چمن ریزی بی نه چوو کسه
حممه ره شید خان «سه قزمو د وای نهری سه رده شت» گرت، چک و چولیک زور که و ته
دست خهک. نهر عشی نیران دو ده فعه هی رشی عینایه سه حممه ره شید خان.
به لام هر دوو جار تیگ شکا. ناکامی نه و وزعه نه و بهو که شاری سه قزم
دوو جار تالان کرا و شاری بانسه سو تیندرا.

له و ههل و مرجه دا، مه هابادی رازاره و ده ولسمند به سلامت ده رچوو.
کاک سید «به لانی کسه و نه و هی نویسیا که عشایری ده و رویه ری مه هابادیشله گل
خان دا کو بوونه و میان هه بوو، خوزبان ده کرد مه هابادیش له و به شه بی به شتر
نه بی، به لام به حته و رانه نه یان توانی. بو چی؟ لیره دا شه خسیهت
(کسه ایه تی) ده رده مکه وئ.

له مه هاباد دا رزله یه کی نازاد دلسوزی کورد به ناوی قازی مو حسمند
هه لکه و ت، خه لکی شاری کو کرد و و به باسی رووداوی تالی سه قزی بو کوردن.
نهر سوی نه که ر نیشتر پیا وانه نه جوولنینه و حالمان له وانه باشتر نابی، ده بی
چه کدار بین و خومان پارتیزگاری له خومان بکمین؛ خه لکیش مردانسه به
قسه میان کورد.

هر چند به روالمت شاره وانی و نیداراتی ده ولسمتی له مه هاباد دامابوون.
به لام خه لک نیشکی شاریان ده کرت و نیجاز میان به کمر نه دس له پی
خمتا بکا. شهمسی قازی میوخوی سه ری له نیشکچیان دها، لوانی له گل پیا وانی
به نهمون ده خست تا فی ربن و قال بن.

ورده ورد نه فوزی قازی خوشه و یست پهری سمند و مه هاباد بوو به جیکای

هاناوهیسا • شارگهشی کورد و کومهلانی خهک روویان تی کرد؛ کارو کاسبی زور بوو، کس نهی دهو تیرا زولم له کس بکا، تمنانت زولم لیکراوان و رووتکراوهکانی هندهران دههاتنه خسرمت قازی و سکا لایان دهکرد و نامهیان بو زالمان وهردهگرت و زوریان به حهقی خویان دهگیشتنهوه •

هر له و فهزا له باره دا که هوی لی هاتووی و تازایی قازیهوه بیک هاتبوو له خه زمانانی ۱۲۲۱ ههتاوی دا چهن کسێک له باخێکدا کوپونهوه و بنچینهوه و بناغهی کومهلهیکی تهواو میلی و نته وایهتی یان دا پزانده که له دوا روژدا بیه تیشکی رووناکی هیئهری، روژه پهرشنگ غا و تیزهکی کوردستانی رووناک کرد، وه • له شه شهمانگی ئاخری سالگی ۱۲۲۱ دا، کومهله له شاری مه هاباد و دهورو بهری نفوزی پهیدا کرد • جهتابی «مهلا قادری موده ریسسی» له فهرایشهکانی خویدا له لاپههری ۱۲ سهبارت به ئهئدامهتی له کومهله دا ده فهرموی: «مقیاس و معیار و پهیمانه بو ئهئدامهتی له و ریکخواه دا، تنیا کورد بوون بوو •»

له راستی دا وا نهبوو؛ ههموو کوردیک به ئاسانی نهی ده توانی بییتسه ئهئدامی کوپهله؛ رهش بگیره بوو مه رجی ئهئدامهتی زور بوون • لیسه ده ده و منده ده لیم که له و سهردمه دا، له لایهن ها و پهیمانان و داگیره رانی کوردستانه وه ههول ده درا که شه و کومهله نهئیه که شف بکریت • له بهر شه هویانه، کومهله تیده کوشا کسانێ به ئهئدام بگریه لی وه شاهه و کارامه بن، ئیمکانی نه و مرهیه له نیوچهن ههزار کسردا، چهن کسێ ههله پرست یا خایه نیشی تسی که وتبێ •

*****

نا ته و اویهکی دیکه ی شه و نامیلکمه نه وهیه که خوینهران و یا لاوانی تینوی زانستی شه و رۆی، نه برد و مه تیه و هه زعی ژبانی شه و چاخه • بویه شه و انیش له تاریکی به ئیشتیای خویان پلار ده هاوین و به ههله دا ده چن •

ده بوو کاک په سید، نووسیبای له و سهردمه ی عه شایریازی و خانخانی دا، له کوردستانی هه میشه سه ره رز دا، ئاکاری ئینسانی پهیا وانه و ژبانی جوان میترانه هه ر باو و جیگای شانازی بوو • له و سهردمه دا له هیه چ شارو گوندی کسوردستان میوانخانه نه بوو • به لام مالی جوان میترانی شارو دی، ده ره که یان نا و لا بوو کس

خۆی به غریب نەدەزانی و ئەو مالانە وەک مامالی خۆی وا بوو .
میوان داری غەریبان بە ئەرکیکی پیروز و کاریکی پیاوانە دەژمێردرا . هەر
لەو شاری مەهابادە دا ، مالی " حاجی رحمانی شافعی " باشتریسن
وینە میوانداری بوو . ئەکەر کاک سەید ، ناوریکی بە شیعرە بەرزگانی ، سەیفی قازی ،
یا چاویکی بە دەوروی خۆی دا بگێژا ، لاوانی ئەوڕۆی بە ئاکار و رەفتاری
با و باپیرانی شارهزا دئکرد .

لەو سەردەمە کە سەرانی سەری کوردستان لە ژێر حکومەتی فێشۆدالیسی و
خانخانی ناوچەدا بوو . حکومەتی تارانیش دەسەلاتیکی ئەوتۆی نەبوو
بە کوێری سیاسەتی بنەرتی خۆی واتە (تفرقە بینداز و حکومت کەن) و بە
کوێری ناوەرۆک و ماھیتتی رژیمێ نگرسی بنمألە پەهلەوی ، پەشتیوانسی
لەو دەره بەگایەتیە دەکرد . جارو باریش کیشیمان لە بەینی تاپەکان پێک د ، عینسا
و شەری براکوژی عەتایرییان ساز دەکرد ؛ یا نیجازهیان دەدا کە بنمألە تیەکی
ئەعیانی یا عەشایری ، خوینی خەلکی گوند و شار بەژێر ئەو مەهابادی کە بە هۆی
نەبوو و کارامەیی تازەوێ ئەمین و ئەمان بوو ، کۆمەلە " ژێ - ئاف " توانسی
دا بەزێر و ئەشە بکا و نفووزی خۆی لە مەزگەندا بچەسپینی و دا بین بکا .

هەر وەک نووسرا ، ئەندامەتی کۆمەلە هەروا سووک و هاسان نەبوو ، بەلکە
لە پێشدا لە لایەن ئەندامیکەوێ دەناسرا و پێشنیار دەکرا ، ئەو وەختە لە ژیا
کۆمەلایەتی و رادەهی زانستو خوێندەواری و ئاکاری ناو خەلکی دا دئکۆلد رایە
و کۆمیتەیی ناوچە یا شار ئاگادار دەکرا ، ئەکەر پەسەن کرابا و لە ئەزموون دەرهاتبا
ئەو وەختە قەسە دەگەل دەکرا و چەوتو چەلمەکانی پیکای خەباتی پێی دەکوترا ،
جا ئەگەر حازر بە فیداکاری با ، ئەو وەختە بە قورئانی مەجید و ئالای پیروز و
شەشیر و شەرەفی خۆی سوێندی دەخوارد و شەرەفی ئەندامەتی پێی دەدرا .

بۆ وینە سەبارەت بە ئەندامەتی خۆم ، دواي هەموو ئەزموون و قەسەیک
لە بانمەری ۱۲۲۲ دا بە هوی کاک " محمد ئەمین شەرەفی " ، سەدیقی
حیدری " و کاک " رحمانی کیانی " لە مالی " حوسینی فرۆهەر " سوێندم
خوارد و شەرەفی ئەندامەتی کۆمەلەم وەرگرت و بە ناوی " سیامەک ۵۷ " دەستم
بە کاری پێی سپێرا و کرد . ئەوەندە تیکۆشام ئەگەر جەنابی مودەریسی " و کاک سەدیقی "

له بیرین ما بئین ، تا قه ئعدامی کۆمهله بوم که به شیوهی رسمی له نیشتهمانی
 ژماره ۵ دا تاریخ لئ کرا و کاره کانم پهمن کرا .
 لهو رۆژه پیرۆزه تا نیستا ، له سه ره همیان ماوم و لام نعداوه . بهشانازیهوه دهلمیم که
 چهند جار زیندان و جهزه بهو ئمشکهنجه و دور خستنهوه و زهره ری دنیا م قبول کرد
 و تمناعت به تمناع خستن و زینگی زیرپش نهی توانی له پنگای خهباتی پیرۆز دورم
 خاتمه . هه ر نیستاش به پیری و نه حوشی و کهنه قسی له ریزی خهبات له شاخ و کینوانم
 به خوشیهوه له گه ل رۆله فارمانکانم ها و عشر و ها و نانم .

له بهر نهوه ، لهو ماوه دورو درژیه دا (نزیك به چل سال) ، به گویره ی هه ل وه رجی
 زمان ، بهینی به توند و تیزی و ، تاوی بهنرم و نیانی ، له جهرگه ی خهباته دا زور
 کارساتم دیون ، له کوردستانی شیران و عیراق به خزمهت زور پیا و ماقولان که یشتووم
 و نامه ی کۆمهله پیشکشر کردین و وهرام و په یامیانم هینا و متهوه ، که لیله دا جیکه ی
 باسیان نیه .

سه بارت به مسئله ی کیمه له ی ژئی - کاف ، له راستیدا له کوردستانی شیراندا
 چهن کهنیک ماون . ده بی بیره وه ره کانسی خویان بنومسن و ئه گه ر بیاندوی زورنوخته ی
 باریک و تاریک زیون ده مندوه . سه ره رای شه و شر خزمهتیکسی گه وه و کرینت به هیزوی
 کوردستان به گشتی و چینی تینووی لازانی دیدیکرات و ئازاد یحواز و نیازسا ک
 به نایبیتی ده کهن . شه و چا وه روانیشر ده کسری که به غه ره زی شه حسی تیکه لا و ئه گه رتی
 و له رتیبازی شه ره فو کوردایهتی لانه دریت . شه و کهنه بریتین له ، ماموستا هه ژار
 کاک سه - یق حیدری ، « هین » ، « ئاغای مبعینی » و چهن کهنیکی دیکه . به داخه ره
 کاک هه ژارم که له ئعدامه هه وه له کانسی کۆمهله یه و زوریش هه لی بو هه لکه و ته ووه
 نه لهو باسه بدوی ، شتیکی و امان بو ده ر ناخا . بو وینه له هه له بستی به ناویانکی
 به ره و موکریاندا که له باری ئه ده بی و ویزه ره وه ساکاره ، و محتی ده کاته مه هابان
 له مه ر بو داویکی کهنکی و له کۆمهله ی ژئی - کاف که دیارد میهنی گه ره ی میژووی
 که له کمانه ، تنیا به سی شتیری پاراوه :

په ره ی کۆمهله ی ژئی - کاف کسری

چه هله ی دیلی له داوه من شه ردی

باغکمت پسر لکه نمامی پسر هات

کاتسی خوئین رشتین و دانسی سر هات

تاله سر تا بله ری شالا کمت

هاله وان بوونه فیدای بالاک کمت

هر بهوه میاتی کرد وه و ، نهوش له کرده و مکانی کومله نه دوا وه . هاله

دوو تابلو ماموستایانکهی خودا که له سناتسری گیرتسن له رسکو دا هونیه ته وه

وشینکی وای بو همیشه وای نمر گیرا وه که شیایو شو روله بلیمت و قارمانانسه ،

به داخوه عمر نا ورینکی بو سر کومله نه داوته وه . به لای منه وه شهگر سنی تابلو

بو یا و تابلوی یه کمسی بو مهلهی کومله ترخان کرد با ، هم باسه که ته واود هبوو

و هم تابلوکان به نرخ ترو بریا یه خ ترد مبوون .

هر وه ها له زیاننامهی خودا که به سر چلی بو مه بستیکی تایبتهی کرد وویسه

به ناواحنسی کتیبی شهره نامه ، به چاو تنکی و رزد په وه هر نه و مننده دهنوسی :

" گوتیان رهشید حانسی بانه ده گهل دا کیر کهر شهره تی ، بومه چتهی یاریده هی و

کاتی نهوش چتهی تی خست ، چومه کوملهی ژئ - کاف و بووسه بوئسری

شورش " (لا په ره ی ۸۲۵) .

کاک " سدیق حمید ره " شربه داخوه هر فرمایشکانی ناغای چوده پرسسی ،

تهئید و دوپاته کردوته وه و ، له بیره وه ری خودا که چوته خزمترانای پایه به رزی

کورد « حوزنسی موکوریانسی » ناخیکی هه لکیئا وه وله سه فیری سوله یمانی دوا وه ،

که همیومندی نا شکرای به کومله وه لی وه دهرناکه وی .

سه بارت بهنوسینی نهو زانا و هونه رو تیکوشه رانه ، ده بی چا وه نسواری

داها تووین نه گهر تممنیان د ریزسی و نهو بیرانه چرا به دست تاریکیه کان

رووناک کمنه وه . له پسر نه وه تا نیستا هونه رو زانا کان شتیکی نهوتویان نهووسیوه .

وتم خوم بکمه بلغاسم و تا نهو جیکایه دمتوانم راستیگان به بی لایسنسی

بنووسم و ، لاوانی خو شه ویستی ولاتم له چلونا یتهی ژبانی کومله یتهی و شاپوری و

زانستی ، له پاری ناله باری نهو سردسه و نه بوونی ریکاو بان و ماتین مالدار بکه ؟ و

بژان که له کورد ستانسی نهو زمانه دا بو نمونه د وکتوریک یا ماما نیکی دیپلومه

یا لیسانسیک نه بوو ، تنیا ، ساریکی وک سنه چهن نهضه رینکی لی هه لکه وتبوو

که نه وانیش له شاره وانسی و ژاندارمه ری و نه رته شردا (مسخ محیط) بیوون .

جیگای سەرنجە که جنابی مودەریسی «هەموو ئەو مەبەستانە لەبیری خوێ
بر دۆتەو و کاک سەیدیش پرسیاریک لەو بابەتەو ناکات؟»

سەرەرای ئەوە، ناغای مودەریسی «شتێکی وا دەفەرموێ کە تا ئیستا هەمچ
نووسەریکی بیگانەش نەهێ نووسیوە و هیچ ئەندامێکی کۆمەڵە نەهێ بیستەو
وا دیارکەیکێ لە مەبەستە بنەرەتێکانی یەک هێنان و لە چاپدانسی ئەو کتیبە
هەر ئەوەبێ»

بەشی کرد ئەوە و تەحلیلی عەلیمیش، دەسەلمی کە بوختانیکی گەورەبە
لە خەسەتی کوردایەتی بەدوور و کوماری دژی نیسلا میش زیاتر لەبەر ئەوە
ئیجازە چایی داو، ئەویش ئەوەبە کە لە ناخەریکانی لا پەری ۱۶ دا بەم شیوە
دەدوێ و دەفەرموێ: «کاتیکی روسەکان بە جوانی و بەتەواوی دەستیان بە
سەرولات داگرت، یەکێک لەو شتانە هێر ئەوەبە کە دەیان دەستی تێدەن و بیگۆرن
کۆمەڵە زێ - کاف بوو، بەلام هەرچی دەیان کردتسی نەدەگەشتن، و تێدا
سەرگەردان ما بۆنەو. دەتوانم بە دلنایەو بە بلیم ئیستاش ئەو جەسۆرە
دەیان دەویست لەو ریکخسراوە هەر نەگەشتن، بەلام کۆشش بۆ لێک بلا کرد ئەوە
(متلاشی کردن) لە زور لایەو هەردەمرا، ناخەری توانیان کە
بیا وەلسی هاتووەکان یەک یەک و دوو دوو وەلابێن، نەبەت لە راستەو نەهێمان
دەگوت فلان کەس وەرە پێرژ دەری!!»

«ورده ورده، کاریان بە ئینسانە لێ هاتووەکانی کۆمیتە ناومندی دەسپارد،
کە لە جەرگە کارە دوور بکەو ئەوە. مەسەلەن ئەمان کرد مەسئولی چاپخانە ی
کوردستان؟ ئەگەر چی ئەوە کارێکی زۆر گرینگ بوو، بەلام هەرچی بێ ئەمانە
لە کۆمیتە ناومندی کۆمەڵە زێ - کاف و پەلە تەسەم گیری دوردەخستەو.
بەو چەشنە یەک یەک کارزان وەلادەندران و کارنەزان و گەوێ لەسەت جێگە
وانیان دەگرتەو.»

«ئەو جار لە لایان روسەکانەو بەتایبەت جەغەر باقسەر ئوسفەر
وایستەکانیەو (و کەو جەغەر پێشەویری) ئەو زەمە ساز بوو کە پێشەو
زێ - کاف ئال و گۆپکی بنەرەتی تێدا بەدی بێت، لە شەکی نەهێنی بێتەو
و نێوی بکۆری. کە وایبوو، کم کم کۆمەڵە زێ - کاف کەسەل بـ... و

حیزی دیموکراتی کوردستان جیکه کرتسه و».

ئوه دهقی فهرمایشهکانی جنابی مهلاقادری موده ریزی بوکه بی کم و کورتی خراپه بهچاوی خوینهرانی بهرینز: بو ئهوهی لهو فهرمایشانه که بهوردی خراوتسه زیر زهره بیهن وله بیژنگ دراهه حالی بیهن، هین وسته نهختی پاشهکشه بکریست و دیسانه وه بچینه وه ئاحرو ئوحسری سهردهمی رهزاشا وه هاتی هیزمهکانسی هاوپهیمان (متفقین) بوئیران له بهرته وه سهرنجی لاوانی رووناک بیهر بوئوه و خالانه راد مکیشم:

۱- ئوه ئاشکرایه که له روزی ۱۳۲۱/۶/۲ هتاوی دا، هیزی هاوپهیمانان واته شوورهوی، ئهریکا و بریتانیا، به شیوهی رسمی بولابردنی نازیمی ئهلمانی که رهزاشا بهتوندی لایهنگیری لیده کرد و، بوگه یاندنی که مرستهی شهر له ئهریکا وه بو یهکیهتی سوئیهت، هیرشیان هینه له ماوهی چهن سهعات دا، نهرتشیسی به زهرق و بهرقی رهزاشا تیک شکاو، ئاداری بهسهر پاداری نهما، سهرانی لهشکر به جل و بهرگی ژانسه وه ههلاتن و سهبازی به زورکیراوی بی سهرکرد هس تفهنگه برنسه تازه و جوانهکی دهفرشتو پیکای مالی دهگرتسه بهر.

له هیهچ لایهکه وه بهرهرهکانی نهرکرا و، ئیتران بی قهید و شهرت تسلیم بوو. رهزاشایان برده نهفرهقای جنوسی و حهسه رهزاشایان له جیکه دانا !! "چهرچیل" سهروک وهزیری به ناویانگی بریتانیا له وتاریکی میژوویدا وتی: (رهزاشان، خویمان هینامان و خویمان بردهمانه وه!)

هیزی هاوپهیمانان لهو شوئانهی دهیانه ویست، جیکه بیهر بوون و دامه زران و له ماوهی چهند رۆژاندا، هیننی کهوتسه وه ولات و ریکا و بان ئهسین بوون، چهک و چوولی ئهریکایی له باکوری ئیترانه وه بههتتی ئاسن و ریکای ماشین دههاتو، له سه تهورینز تهحویلی نهرتشی سووردهد راو له جولفا وه بو جه بههکانی شهر بهرپهرد مکر.

ههر له بهرته وه، ئیتران له فاموسی سیاسی - نیزامی دا بهنیوی پهسردی سهرکهوتن (هل بهروزی) نیوئیرا. له لایهکی دیکه وه جنابی موده ریزی، خهوی ده فهرموی کومه له روزی ۲۵ گههه ماناسی ۱۳۲۱ی هتاوی ریکه وتی ۱۶ی سهپتامبری ۱۹۴۱ زایهنی پیکهات، واته سالیک و چهن رۆژدای کیهرانسی بی بهرهرهکانی ئیتران و سهقامگیر بوونی رووسهکان. وهکوله فهرمایشهکانی دهرد مکهوی

د هېڅ رووسفکان د وای شهوه که همرتی نه گهښتن کومله چیه و چی دهوی وسته و بیان
 نال و گورنکی تیدا بکریت و، وای د هچی که شو بیرمو نه و پیلان له ناخرو نوخبری
 سالی ۱۲ او سهرمای ۱۲۱۴ وه هاتبیته کسوری.
 شهوش له عقل به دورمه که ده ولتیکي به دستلآت و گه وری وک شورده وی نه توانی
 کومله یکی نهینی له چوارچیو میکی بچوک وک مکوربان دا که شغبکا .
 له و سهرده دا، شیران له زیر دستلآت نیزامی ها و هیماناندا بوو، کسه
 نیان ده ویست هیچ شورشینک له ولات دا پیک بی .
 له لایکی دیکه وه، دهیان زانی که به هووی پیمانی " سعد ثاباد " ههر
 سی ده ولستی دا گیرکری کوردستان یکیه تیان هییه و بندی حسوت
 واته بندی ههره گوره و گرنکی پیمانی سعد ثاباد کله خفدی
 پوش پری ۱۲۱۶ ی همتای له نیوان ده ولتانی شیران و عراق و تورکیا و افغانستان
 بمسترا و به راشکاو دزی جوولانه وهی نه ته وهی کورد . له لایه شهوه ناویانگی
 کومله روزبه روز زیاتر ده رویش و دنگوی به گوی جاسوسفکانی شهوه ولتانه
 ده گمیشته . نه وانیش به تیکرای له نیوی کورد ده پرنکانه وه له ولتانی شهر دا،
 له شورشو تیک چوونی هیمنایستی د سلیمان شهوه . له بهر شهوه، کار به دستانی شورده وی
 حزیان د مکرد شوان بزانتن که کومله چیه و چی دهوی (کشفی بکن) .
 ۲- له سالهکانی ۲۰ تا ۱۲۱۴ پهنه وهری له نازه رایجان دانه بوو به ده گمن
 ده هاته وه، به لکوله تاران روژنامه ی " نایر " ی بلا و د مکرد شهوه . له وسالاندا
 بسوو کله لایان خه لکی ته ورپزه وه به نویتهری معجلیسی شورای میلیتی
 هه لیزیردرا، به لام بر و نامکھی له تاران پوچهل کرایه وه . ها وکلت له گسل
 نه و کارماته، فیرقه ی دیموکراتی نازه رایجان پیک هات، نسا سنامسه ی
 وه ده رکسوت که له چمند بندا دا وای خود مختاری نازه رایجانی هکسرد و
 روژنامه ی به زمانی زکماکی (انادیلی) دهرده خسته، پهنه وهری له وکساره
 پیروزه دا به شدار بوو هه رله بهر شه و تیکوشانه و، له بهر رابورد وی هر له شانازی
 شورشکیرانه ی، به سهری " دیموکرات فیرقه سی " هه لیزیردرا . له بهینه دا،
 به پهنه وهری کارتیکی به سهر کوردستان شهوه نه بوو، له ماوه ی پتر له سالیکدا کفنا و بر او
 سهری فیرقه و سهرکی حکومتی میلی نازه رایجانی خود موختار بسوو

زۆره ليزانى بۆ بىرايىنى تورك و كورد و لابردينى جياوازى ئەو دووكەلە براواوادەردە
تيكوشا و زۆرىش سەرگەوت . ئەوانىشەر ئەندازە لە توانايان دا بوو ، يارمەتى
كۆمەلەيان داو لە چاپ و بەرھەم ھېتايى گۇڧارى نىشتمان ، كۇشىشيان كورد ، و
نابى بىئ شەھەنگ بېسىن .

۲- لە ھەمووى گرىنگىر ئەومىيە كە چىن و بەرەى خەباتكېرى ئەوپۇ ، لە
جەنابى مودەرىسى پىرسىاردەكا ، بۇچى روسەكان (بەزاراوى ئەو) دەيان ھېست
دەست لە كۆمەلە وەردەن و بېگۇرۇن ؟ بوونى كۆمەلە بۇ يەكەيتى سۇڧىيەت
چ زىيانكېسى ھەبوو ؟ يا شورەوى لەو كۇرۇن و ئال و كۇرە دا چ ئازانچىكى
دەست كەوت ؟

بۇ ئەوى زەينى خۇشەرانى خۇشەويست روون بېتەو و چىڭزىكى ھۆمەيى
و ئەدەبى . سىياسى بگەوتتە نىو ئەو لا پەرانە ، باسكى سىياسى و ئەدەبى
ئەو سەردەمەش دەنوسم تا بزان بىرو باو و ھەلەتتى نەتەوى كورد
بە رامبەر بە ئەرتەشى سوورو يەكەيتى سۇڧىيەت چلۇن بوو .

لە سالى ۱۲۲۲ ھەتاوى دا ، كاك ھەزار و من ، مائان لە شە
دەرفىنەكەى بۇكانى ئەو وەختە دا بوو . سەبارت بە وەزى كوردان لە
زەمانى رەزاخانى پەھلەوى ، ھاتى ئەرتەشى رزكارى ھىنەرى شەورەوى و
رزاندىنى " بۇمبى رەھمەت " ، بىلاو كوردنەوئى شەعلامىيە بەزەمانى كوردى
و رىڭكاي بەختەوئى و سەرگەوتنى كوردستانى خۇشەويستبو و دەست ھېتايى
ماڧى رەواى حۇي قەسەدەيا بەندىكى ۱۱۴ شىئەرى ھۇنيەو كەلە ما وەيەكى
كەمدا ، بە ئەندازە يەك لە دلى كۆمەلانى ھەلكدا جى كىر بوو كە نەتەنيا ھەر
لە ھەموو مۇكرىان ، بەلكو كەوشەنى بىرى و لە سنوورتى پەرى .

پى وىستە بوترى كە خوجرەى فەمىكانى كوردستان بو پەرسەندەنى
بىروياوئى كوردايەتى و نفوزى كەمەلە نەفشىكى كرىنكايان ھەبوو . دەتوانم بلىڭم
كە زۆرەى زۆرى مامۇستا و فەقىكان ، ئەندام يا لا يەنگرى توند و تىڭزى كۆمەلە
بوون ؛ زۆرىشيان دواى رووحانى كۇمارى مەھاباد بە پاكى مانەو و پىراى تىكوشەرانى
تازەدەستيان كوردەو بە نەپىنىكى " شەھىد بوون ، وەك " مەلا رەھىمى وىردى .
و دەھيان و سەدان مامۇستاي دىكە لە ئەو وەختە فەقى بوون . جەنابى

ماموستا شينخ عيزه دین، نه ووه خسته فه نئی وله حه مامان دهی خویند و، لا وچا کیکسی
زانا و تیکوشه ریکی دلسوز و جسور و ورها بوو.

نهو قصیده میه له ژهر سهردیری "عقل و بهخت" پښوینی گملی کیردی
دکرد. بهداخه وه قصیده مکم ده سر نهکوت و پاش نزیکی به ۴۰ سال
نهوی له بیرم ما ودهی نووسم و هیوام وایه لاوانی تیکوشه رههول بسده ن
نهو قصیده به نرخه بد وزنهوه.

له سه رتا دا ده فسه ره سوئ :

چیه نهو هوند راهه؟ عقل و بهخت،

پښوینی کورد مکسانه تا سه رتهخت
سه بازته هوو چلونا پستی هلبستی نهو هوند راهه ده فسه ره سوئ :

دوی شهوی، بی خهوی شهری لیلام

زور وهر منوم له عاجزی هستام

چومه لای پییره عقلی نیازم

دیم له گمل بهخت و تمبعی سه رشارم

سی بستی وک بسرا بهدستی جیم

کوزیان بستی وول له دهوری شیم

عقلم نهی پرسسی، بهخت نهیدا جواب،

ته جیم نهی هوند وپیه تاب و تاب

عقل له بهخت ده پرسسی :

شمی بهخت ساله هایمتو نووستوی

سه د کلا و بسردی با، له خه ودا بوی

خه ودها شاپرشت پو، دست و پهقه

هه لنه دستای بهزه بسری مست و لهقه

بهخت له وراهه دهلئ که هوئ راهه پښم هاتنی نهرتمشی سووره.

له ناوه زوكى ئوردنوو پىزە دا ، به شيومييمكى شاعيرانه باسى زولم و زورتا لانچيگه رى
سەر كوتكەرانى گەلى كورد دەئا و دەلىنى :

كۆنە بيايىم حەقايىمى د م م م م
سەر كوزمشتە و نەزىلىيەي سارم ،
كوا قەدم خيىر بە دەستى كئون بوو ؟
ئىلى گەلباخى بو سەروىن بوو ؟
تيلەك ئۆي بەكئى كراون كىز ؟
باقىە نەقلى دارمكەي سە قز ،
دېتەو و پيىرى حەزرتى ئاغنا
كە بەمبىرت دەهات بە سا بلاغا
شارەوانى لى دودەس و نى پىزە

جەزگى مەخلوقى بو دە بوو پىزە ؟
سەببەرت بە زولم و زورى لى رادە بە دەرى زاندارمى (ئەننىيە) و
بىداد گاكانى حكومەتى رەشى بىنەئەلى پە ەلە وى ، يەك بە يەك باس دەكە
و چەن جوان و ەنەرمەندانە ەزەئى ئەننىو ەمدلە (دادگەستەرى)
دە رازىننەتەو كەلە پىشدا ئەننىە پەرومىندى ساز دەكرد و لى پاشدا
ەمدلە حوكمى دەدا :

مەسلەخى نى ئونرا بوو ئەننىە ،
مەتبەخىكىش بە نارى ەمدلە ،
ئەوى چوو ، سەر بىرا لى ئەمەل باب ،
لە دوم جىگەدا ، كرا بە كەباب
شارەوان ، دامپزىشك و ەمىتەئارى
لە ەجىم ەەركەسى ەمبازارى ،
خوئىن مەئە كورنە بوو پىشەى ،
تا دەرتىنن لى بىن رەك و رىشەى .
دەواي گىرپانەوئى بە سەرھاتى تالى كوردان و زولم و ستەمى چەن لاپەنەى

سەر کوئنگەران ، بەخت مەزگینى هاتنى فرۆكەى ئەرئەشى سـووردەدا ،
عەقل دەمەرسى و بەخت جەواب دەداتەو :
چ فرۆكەيك ؟ مـوجەسەمەى شادى ،
كەيسى تەيدا بوو ؟ فرەشتەى ئازادى .

عەقل دېسانەو پەرسىار دەكا ئەو فرۆكەوانە (فرەشتەى ئازادى)
چى كرد ؟ بەخت وەرام دەداتەو كە بە بەياننامەى كوردى ، داواى لە
سەى شای خوێرى كردو كە بلاو بەكەن و بەزا خانى فاشىست وەدەرنەين .
هەر وەهاش بوو ، چوونكە :

بە بلا و كەردنى دوو پەڕ ئاگاھى ،
بوو بلا و ئەرئەشى شەھەنشاهى
شا ، كە شەپەر بوو لەراوى مسكەن دا ،
دەيم كەمشكە لە ژەنەر ستالین دا

سەیر ئەو مەكەوشەى (مشك) ، بە بى ئەوھى كاك ھەزار مەبەستى
بووسى ، لە لایەن خەلكەو بوو بە ناز ناوى ئەو كوردانە كە لایەنگرى شاپەتى
بوون (وەك ناموس فرۆشانى ئىستا كە بە ناز ناوى جاشناسراون) . لـسە
ئاكامى ئەو وتووێژە دا ، ئەججارە بەخت پوو دەكاتەعەقل و دەلەسى ؛
تۆى كە ھەموو چەوت و چەلمەيك لادەبەى (رەبازى روون نیشان دەدەى لەم
ھەل و مەرجەدا كەلى كورد چى بكا ؟ " بىكەيك لا ، ھەزار و دوولایى ! "
عەقل رەى نوێنى دەكا و رەنگاى چارمەرى لە بەك كەرتووې براپانەدا
دەزانسى و دەلەسى :

چارەبەسى جەل و فەلسەى ئەم ئىشە

كە بىسى . . . . . ھەرتەوا رەشە

ھەر وەھا دەلەى دەبى كەمەليك پەك بێنەن كە بە شەو مەيكى عاقلانە
وتى بېنانە وەزەى ئىران بگۆرى :

تیئکی دهن ، لینگسی دهن ، له یهك ئانا

سهك و سووكی نهیئ له میزانا

بیئ قیره و بیئ قیره و پهله قارا ژه

خوش ده لئی شاعیری ده ری وا ژه

" بلشوهك است خضر راه نجسات

بیر محمد و آل او صلوات "

نیئوی پیغمبهرم كه هیئا و ئال

به هویئدم كه بیتهجیئ ، ئامال

شه و شیعرا نه به جورئ له لایهن خهلكه وه پهسهن کران كه ، تمنانه ت

نه خوئنده وارانیش چهن شیعیان لئ له بهر کرد یوو .

فهزای کوردستان به گشتی و ئامانجی کومه ژئ - کاف به تایهتی ،

گشتیان به لایهنگری و قازانجی پهکیهتی سوؤفیت بیرون . تمنانه تبو بارانی

شمارهکانیش له لایهن کومه لانی خهلكه وه به بوئبی (پهحمهت) نیونرا .

جا به و هزعهش چلوئ و بوچی ده یانیهست کومه لای ژئ - کاف کال

پهمنه وه ؟ ده بو په جهنابی موده رهسی ده لیکهکانی به ره مویا .

باشترین بهسلگه بو ئهم مه بهسته دوو تهسیده یا بهندی هیئا و به رهزی

هسوئهری زانا و کورد پهروه ری کورد خوالئ خوش بوو په ههفسی قازی ،

(سیف القضاات) كه ستالین و میر جمعه فر باقر ئوف به تاقه پارمهتی^ه

و جیگای هیئا و ئومیئدی گهلی کورد ده زانی و تارهییان لئ ده مکار زوری

نهو به مندانه وه نوسم و دیسانه وه داوه ری به خوئنه رانی به ریئز ده سپهرم :

نهو به منده له مانگی ذی الحجه کالی ۱۳۲۳ ی ههتاوی و تراوه و

دوای چهن مانگ له ۲۵ ی گه لاوهزی ۱۳۲۴ حیزی دیه و کراتی کوردستانی

ئیران دامه زانی ئاشکرای خوئی راگماند :

کوردینه ئه و زوری گه بو کهیف و شادیه

لهو نیعه ته كه بهونه ستالینه حامیه

دهستی وه ئیهداوه كه چیدی زهلیل نه بین

باگ مان دهکا كه ئیره كه جیئ ئه تمینانه

ئەمىللەتە رەشىدە كە يۆلداشى ۋاي ھەبى

بۇ قىممەت قەلئى ھەرچى ئورۇپا يەكەن

كورد يەنە موزدە لىئوۋ كە چىردى زەلىل نەبىن

مىر جە غەرىبىش بەئىھەرى ۋى بۇ ئىمەھادى

ئوستادى ۋامەزىن دەبىي شاكردى ۋاي ھەبى

تەئسىرى دەرسى ئىمە، ھىند چاكىپە

بەيداغى سۈرە ئورۇنكە چاۋسۈرۈپ شىزان

كە رۇشكە شىرو لە كىمە باز ۋەك مەۋىپە

پوسۈرە ھەر كەنى كە قىل ئۆرد ۋە پەنای

بۇ مە بەسە، كە پەنای دىكەمان ئىپە

قورىانى پىشەۋا يەكى ۋا بۇ نەبى ھەسەن؟

رەفتارى چاكى ۋانە بە ئىمە قەسە ۋى يە

تەبرىكى فەتھى تازە، دەغەي خېرى بۇ دەكەم

بۇ ئىمە رەفئە كەورە كە ۋا بۇ مە ھامىپە

بۇ چى زەمانى دايكى لە ئىمە مەنە كرا؟

ئە ھىندە زولم ۋە زەھمەت ۋە فەرقو جودائىپە

دەكرانە دىل ۋە بونە ئىسرى لەنىو مەجەم

ھەورامى، سا بلاغى ۋە ئىلى جەلالىپە

ھىندىكى بۇ اراك ۋە سەمان ۋە دامغان

دەستىكى بۇ شىرازى كە جىبى شىخى سەعدى يە

يادە كراۋى مە ۋە تەنە يا ھەبى بى گوناھ

كوردىكى مەزىن ۋە عاقل ۋە مەردى ھىساپىپە

ھەر مالىە كوردىكى كە دەچۈى دەمدى شىمەنە

ئەورۇ ھەردى يەكى كە دەچى سەپرو شادى يە

چەن خۇشە كوردە مەن بەبىنە بەجلىكى خۇ

پشتىن ۋە پىچو پەستەك ۋە چۆفە ۋە سۇرانىپە

خربنده وه له هه رچسی تفنگینه داوتسه
 ته قلته و جلیت و هه وهه و سواری و گورانیه
 شه و جاره کهنه مردم و دیت به پرچمکی
 شیرو دسانچه ، خمنجه روپرنوی سه واریه
 قسوریا شویم وهرن بینه دوستی یکتیری
 زور مهیه ری گری و، دزی کاریکی چانیسه
 خه لکی دی دل خوشن به جیکه و مه و متنی خووان
 بوچی شهش نه خوینه و مله چۆم و کانیه ؟

بهندی دوو په میامی دوعا و سلاو :

شه و روژه حه من په میامی دوعا و سلاوه
 بوئیلله تسی ره شیدی په نای بهش خوراویه
 کانی عدالت و " وکویه کی" و برایتسی
 زه حه مکه شو و بکار چۆن یا پیاره
 هه ر عیلم و سمنه ته که له کن وان ره و اجی بی
 بی قه دره ده و له مهندی و مولکی کپاره
 کوردان که هاتو چو د مکن شه و روژه پرچمکی
 " نیشتمان " زمانی وانه به نهری دراویه
 روژنامه کانی ترکی له توریزی دایرن
 بوچ هه ره له کوردی، دهردی دل و ته گه تاویه
 خو کورد و فارس هه رد و برای دایک ویا بیکن
 ویک یکنه می له بهرچی ، بهش و نان و ناویه ؟
 له وجهه رو زولم و زه حه مه ، دهری به کورد مکن
 مانیه ان نه مانه ، ژینیکی سهگ تی پاره
 بهم کوت به پادشا و به وه زیر و نه خوسته ، زیر
 ناویک وه کوردی دهن ، وه به حالی پلاویه

ھەر كوردە خوڭنى خالىسى ئىيراي پاكى بىئى
 نەى كرد ووه به ترك و ھەر مېتېكە لا ھە
 بىئى پوھمى، بەد نىھادى دەكەل كوردى تابەكى
 بەس بىئى، ئەوۋە فەرق و جودائى چ ناھە ؟
 ئاسودەمى مەرامىيە، كوڭخايسى مالى خوڭى،
 نەك بىئە ژىر چەپكە، بە شەق لىد رابە
 سەر سەوزە باغى ئارەز و، نىزىكە بىئەبەر
 مەزراى ھومېدى تىنە، ۋەختى شەوا ھە
 ھەر كەس كە روشدى بىئى ھەومسى مالى خوڭى دىكا
 تەوۋىكە زۆر لە مېزە لە باغ دا چنا ھە
 ئەخلاقى چاك و خوڭىندىن و دىندارى و "اتحاد"
 گورچ و بەكار و جلد بىئى، تەلپىن ساۋە ساۋە
 بە زمانى داىكى خوڭىندىن و نوسىنى بۆنەبى ؟
 ئەو مىللەتى قەدىم و زىان بەسترا ھە
 حوبىي و مەن نىشانەمى ئىمانەكسورد مەكان
 نىشتەمانى خوت ۋە ئىنە بە پىچ و كلا ھە
 مەرد چاكە ئەو كەسەى سەرى داننى لە پىئى و مەن
 پاكى نەبى لە بەند و لە دارى چەقا ھە
 تۆسەر لە مەن بخوازە لەبۇ كىشكى نىشتەمان
 چى دېتە سەر زمان، بەكوردى كرا ھە
 ھەورامى و جەلالى بۆسەمان و ساۋە چەون
 سا بلاغى بۆ شىرازى رەپپەچەك دار ھە
 مەركەز لە بەر چى ھىچى نەپرسى لەحالى وان
 كىتى دى بەغىرى كوردى و مەن دەركرا ھە ؟
 مەوان بە خىر ھىنانە لەبۇ كوردى بۆتەشەرتىن
 دەرك ئاۋە لاىە، سەر مەپور پارا خرا ھە

هه‌رچی کۆتم نەسیحەتە، عەینی حەقیقەتە

نەك سووچەتو جەفەنگە مەلێن چا و پراویە

ئەوشیعرە لایقن لە بەری کەن جەیلەکەمان

یادەم بکەن بە خێر و دەستای بۆ کراویە

٥- مەبەستیکی دیکەى جەنابى مودەرىسى، ئەوێهێ گە پاش نزیکی ٠٤٠٠ سال،

گەبەیی لەوێ دەکا گە ئەویان لە پەلەى تەسەمى گەیری و کۆمیتەى ئاوەندى وەلانسا و

کارنەزان و گەویی لەمەست جەنگایان گرت. ئەو برا گەرەو و خەشەوێستەم بەداخەز،

لەو راستیە و لەو واقعیتە خۆى بوار دەوێ کە وەختى شەری د و وەعیى جیەهانى

تەوا و بوو و ناسیم شکا و هیتلیزی د و نیا گز (وەك هەوەسى ئیستای خومەنیسى)

خۆى کۆشت یا خۆى سووتاند، شوێنى وون بوو، و تەو لەعەنتى هەتا هەتای بۆ خۆى

کری، هەروەها "موسولینى" کۆزرا و فەر فەر پالە و نانى دا تا شراوى وەك پەزاشا

لە نا و چوون، گەلانى زۆر لیکراوى د و نیا کە ئەو وەختە مۆستەعەرمەیان

پێ دەکوێتن و هەموو ئازاد یخاوانان، ئاواتیان و بوو کە ئیتر زولم و زۆرداری

لە د و نیا دا نەمێنى. نەتەوێ کوردیش هەر ئەو هیوا پیرۆزەى هەبـوو؛

بەو هۆیەو، بوو کە د لـسۆزان و کارزانان و تێ گەشتوانى ئەو سەردەمە

کوردستانی ئیتران دا، کە زۆریەیان ئەندامى کۆمەلەى ژێ - کفاف پـوون،

بە ئیکراپى هاتنە سەر ئەو پـرپاىسە و پـرپاریان دا کە حیزبىکى نـوى

بە ناوى حیزبى دیموکراتى کوردستانی ئیتران دامەزرى و پێك بێت، هەروەكـو

دامەزرا و پێك هات، و كاك «بینایى» کە هەمان قازى مەحمەدى نەسر و

ئەندامى کۆمەلە پـوو، بە سکرێترى و پێشەواىسى هەلبژێرد را .

ئال و گۆپێك کە لە کۆمیتەى مەركەزى دا كـرا، ئەوێندە پـوو کە مەسـلەن

جەنابى مودەرىسى، بوو بە مەسئول و بەررسى چا پەخانە .

چا پەخانەى کوردستان، لەو سەردەمدا ئەوێندە گرینگ بوو کە زۆریەى پـۆزان،

پێشەواى شەهید سەر لە بەیانان بەر لە گشت کارى دەچوێ چا پەخانە، چاوى

بە كاك مودەرىسى و زانای خوشەهۆست خوا لى خوش بوو "سید محمد حمیدى"

دەگەوت و وتووێژى لە گەلدا دەکردن . چۆنکە سەرەرای پـۆزنامەى "کوردستان"

ته‌واوی شیعلامیه و هموویمشی تبلیغات پو بئمشکانی دینه کوردستان ،
هەرله‌ویدا چاپ ده‌بوو ، ده‌بوو کهسانکی زانا و ئه‌دیپ و جیکه‌ی متانسه
له‌وی بسن .

هەرله‌ها " حوسه‌ینسی فرهر " و " محمدی یا هو " که له‌له‌ه‌ی
تصمیم‌گیری وه‌لانراپوون ، بوون به‌مسئولی کومپته‌ی شاری‌مه‌هاپانی سه‌ر سه‌رز
و کانگای هویدی کوردستان و پایته‌ختی کوماری ساوا و خوشه‌وستی کورد .
وا وی ده‌چی که جنایی موده‌رسی ، رووخانی کوماری له‌وه‌دا زانیومکه
ئه‌وانه له‌ه‌له‌ی تصمیم‌گیری وه‌لانراون ، یا " میر جعفر باقرئوف " و " به‌پشه‌وه‌ری " .
هووی کال بوونه‌میان پیک هیناره . !! سه‌یر شه‌مه‌که جنایی مه‌لاقادر
له‌نکا و باز ده‌داو ده‌قه‌رووی : عهد ولرهمانسی ئیلخانی زاده " شیاوی هموو
چه‌شنه‌رئیزو حورمه‌تیکه ، چورنکه‌سه له‌روانگی مالیه‌وه شه‌وه‌ری یارمه‌تی به‌ه
ژی - کاف ده‌کرد . خوالی خوشبوو " حاجی رحمان ناغای ئیلخانی زاده " .
حورمه‌ت و پیزنکه‌ه‌ی له‌به‌ر شه‌وه‌ نه‌بوو که له‌روانگی مالیه‌وه یارمه‌تی ژئی - کاف
ده‌کرد ، بلكو " برای راست " به‌ژماره ۶۱ زیاتر به‌هووی راستی و زانایی
و دل‌سوژی له‌کومه‌ی ژئی - کاف دا جیکه‌ی ئیحترام و خوشه‌وستی
ئه‌ندامان بوو ، دنا له‌و زمانه‌دا هموو کس به‌گوهری توانا خزمه‌تی ده‌کرد .
تنانه‌ت برا کورد مکنی به‌مشکانی دیکه‌ش و شاعیر و نووسه‌رانی شه‌وه‌ردمه‌ش
به‌هموو توانا یانه‌وه یارمه‌تیان ده‌دایسن ، به‌شیمه‌تک‌گه‌ش رووخانی
کوساره‌ساوا و نازیز مکه‌مان و داگیر کردنه‌وه‌ی مه‌هاباد به‌شیک‌ی زور له‌ه
ئه‌ندامانی حیزب نه‌مانتوانی له‌شیران دا دانیشن و ناچار روویان کرد مکه‌وردستان
عسراق له‌وی به‌هووی جوانمیری دل‌سوژی کورد شیخ له‌تیف کوری شیخ محمود
نهمروه دامه‌زران . میژووی خویناوی کوردستان هیچ کاتێ گیانبازی
و فیداکاری روله قارمانه‌کانی وک : شه‌هیدان " محمدخان فاروقی (سالار) "
و دوو برای نازاه جوانمیر و پینج کس له‌خیزه‌ دلیر و نه‌به‌زمکانی که به‌شیک‌رایسی
۱۱ کس بوون و له‌روژی ۱۲/۲۶/۱۳۲۵ له‌شاره‌ خویناویکه‌ی سه‌ه‌تیز
ئه‌هدام کران ، له‌بیرناکات . یا خزمه‌تی کوردی دله‌اک و نیشتمان سه‌ه‌روهر
" مه‌لا عه‌بدولای داودی " که به‌خوینی دل شه‌وه‌ل فیرکه‌ی سه‌رمایسی (که‌لاوه‌ژئی)

دامه‌زاند ، جیگای باس و تاریف بوو .

لاوانی به شهرهف و خهباتگیر و تینوی راستی له کوردستانی راه‌ریوی شه‌ورۆ ، لهو جنابانه دهرسن : بوو به حوکمی بی‌داد گای حمه‌ره‌زاشا سنی داری بی‌داد له شاره‌کانسی مه‌هاباد - بوکان - سه‌قز هه‌لخراو و گهره‌منسی سه‌ره‌زاری سالاران و شوهرسوارانی قارمانی کورد واته ئەندا مانگه شه‌کی کومه‌له و پشه‌رگه نه‌به‌ز و دلیره ک‌حیزی دیموکراتی کوردستانی پیدا هه‌لاوه سرا و زیندانکانی سه‌قز و مه‌هاباد و ورمی و ته‌ورپزله ئەندا مانسی ئاخندرا و به‌ره‌پیاوانی هه‌ک حاجی باباشیخ و حاجی موسته‌فا داودی به‌هتر له هه‌شتا سال ته‌مه‌وه له زیندانداندا مانه‌وه ، به‌لام به‌وانه‌ی که مه‌قامسی وه‌زارمیشیان هه‌بوو ، نه‌وترا به‌شتی چاوتان برۆه ؟ هه‌ر مه‌ها زۆر په‌رسیاری دیکه‌ش دمه‌کن .

من ئیقرار دمه‌کم که خودا لی خوش بوو ، حاجی رحمان ناغای ئه‌لخان زاده که نا‌ناوی گۆرپه‌بوو به " موسته‌دی " ، کوردیکی پاک ، موسلمان ، لی‌سورد و و پیاو و ماقولیکی زۆر زانا و ته‌دیب بوو و ، تا زمانی فه‌تی ، پیاوانه‌یا ، برلام نیه کورمانیسی به ئەندازه‌ی من بریزی لی بگرن ، به‌لام نه‌گه‌ر جنابی موده‌ره‌سی و براری ناوی نه‌و خوا لی خوشبه ، نیوی تیکوشه‌رانی دیکه‌شی نووسه‌پیا بی‌ لایه‌مانه‌تر ده‌بوو .

ده‌سان شه‌و به‌ره‌و چینی هه‌ی گه‌یشته‌وی کوردستانی نازینه‌جنابی موده‌ره‌سی دهرسن و ده‌لین : قوربان ، شه‌وه " کۆمار " پوو‌خا و کاروان سالارمه‌که‌ی شه‌هید کرا و بوو به‌ قافله‌ی کاروانی له‌سه‌ان نه‌هاتوی شه‌هیدانی که‌له‌کنه‌ی ، شه‌وه ته‌وزمی ئه‌عدام و گوشتن و گرتن و تالان کردن برپاوه ، شه‌وه زیندانیه‌کان ئازاد بوون ، حیزی دیموکراتی کوردستان ده‌هه‌ته‌وه ، ئه‌وه ، ئه‌وه‌ی کارزان و دلسۆز که به‌سلامتی ماونه‌وه ، له‌وه‌هل و مه‌جده‌ا بوو ئازادی ، بوو زرگاری گه‌لی کورد و ، بوو خزمه‌ت به‌ وولات هه‌نگا و ئه‌نگان هه‌لگرت ؟ ئه‌وه‌ی به‌ نه‌زمون کام حیزب ، یا کومه‌له ، یا ره‌کخرا و ئه‌نگان پیکه‌هینا ؟ بوو چی بی‌دنگه‌ی دانیه‌شتی و له‌ژیر سینه‌ری جنابی مه‌لاعه‌ولا ی برات حه‌سایته‌وه ؟ بوو چی ماوه‌ی نزیک به‌ ۴۰ سال ، هه‌ر وایه‌ی هه‌را و بی‌دنگه‌ی بوون ؟ بوو له‌م کاته‌دا که

به دولت دهد که دهبی نهوانه هملبرئیسرد رین .

هو بالمیوزخاننه ، بیسونه پروکسی سیاستمدارانسی هملپرست ؛ همر لهو روزه دا " سمد زیای تباتیبایی " کمپکی لدار دستمکانسی له میژنهی بریتانیا وله فملستین دا به روالمت به ناوی دوورخراوه دهژیا ، به دستووری ثریاب هاتوه تاران وله گهل جنایی (مظفر فیروز) کوری شاراده (نصره الدوله) ی به ناو بانک ، روزه سامسی " رعدا امروز " بیان وه درخستو ، و ثالقهی عمنعناتی میلیان دامهزراند ، سمر لهشکر ارفح سرتکی ستادی نرتمش که ژنکهی نینگلیسی ونعدیمهی تاپیتی دهریارو ، اماموستای خانمکانی حرم وک : شان ، شمس ، اشرف و فاطمه خانمی بنا و بانک بوو ، نهرشل له نیو نهرانی نرتمش تاقیگی پیک هینا که شهیددی نمر (خسرو روزه) له کتیبی (اطاعت کورکورانه) دا وهزعی نیوانسی نووسیوه .

تازاد یخووانسی وک " سلیمان میرزا نمکند هری " له گهل زندانیه سیاسیکانی هاورتی شهیدی زانا " دکتورشپانی " کوپونسه وه و حیزی تودهی نیرانیان دامهزراند و روزه نامه گوٹاری هر له بیرویا وهری تازاد یخووانی و شورشگیرانمان بلا و کرد وه که هو زمانه بوو به جنگی هومیدی کسریکاران و چهسارمکانسی شیران وله گهل روزه نامه " رعدا امروز " و دارون منتسه ی سمد زیا و کونهرستان ، کهوتنه شهره قسه و شهری قلمسی .

له باری تابووریوه ، به هوئی شهری گوره وه شتومک و خوارد معنی کم بوو بازاری رمشیرهوی پهیدا کرد ، شکر و قمند و چا به کهن دودرا ، جهواز فروشی بوو به سمر چاوهی داهانی کارهد مستان (وک نیستای دسه لاشداری خومهینی) ؛ رژیمی فیودالی و شاغا و رعیتی به سمر شیران دا به تهواری حاکم بوو ، سرتک عشیرت و پیاره ماقوله دولتمند مکان به نساژ نساوی دوله ، سلتمه و ، میلیه و ، مولک ، دهبونه و زیرو وکیل و کارهد مستی گوره .

کابینهی حکومت همیشه پینا دگورا ، همر چون مانگ کابینهیگی لاینگری بریتانیا یا امریکا پیک دهات ، نای تهرازی سیاست به قازانجی نهمی الیستی تازه نفیسی امریکالاسنگ دبوو و هملپرستان قیلمیان دگوری ، بسلا م

له هه‌موو کابینه‌کان و مه‌جلیسه‌کان، ئەکسەر بەت، واتە زۆری ئه‌مه‌ندامان
خزم و قه‌ومی به‌کتری بوون که به‌ ناوی (هه‌زار قامیل) نازناوه‌سان
ده‌رچه‌و پرگه‌شت کاروباری و ولاتیان به‌ده‌سته وه‌ بوو.

نفوزی هه‌زار بنه‌مه‌مه‌تا ئه‌م ناخه‌ره به‌ شیوه‌یه‌ک بوو که زۆری
ژن خواستن و ژن هه‌نانه‌یه‌ش (ازدواجی سیاسی) بوون و پۆ خه‌مه‌یه‌تی
له‌ گه‌ل نه‌و و نه‌مه‌لانه وه‌ راستیدا پۆ پاراستن یا وه‌ده‌سته هه‌نانه‌ی قازانجی
تایبه‌تی و مه‌قامی ده‌وله‌تی بوو.

چه‌مه‌سه‌وه‌ی کرێکاران و جوتیاران شتیکی ئاسایی بوو؛ هه‌ر کارخانه‌دارێک
یا سه‌رمایه‌دارێک یا خاوه‌ن دی و زه‌وی وزاریک، به‌ ئاسانی ده‌ی ته‌وانی
هه‌موو کارێک به‌ ژێر ده‌سته‌ی خۆی پکا؛ ئیداراتی ده‌وله‌تیه‌ش هه‌میشه
قازانجی ته‌وانی ده‌پاراست، ئایه‌تولا و حوجه‌تبول ئیسلامه‌کانیش که خه‌مه‌یه‌تی
و ژن و ژن خاوه‌نه‌ر له‌ گه‌ل هه‌زار بنه‌مه‌له‌ پێک هه‌نانه‌ بوو مه‌وه‌ قه‌وه‌ جاتی
ئیه‌مه‌مه‌کان و مزگه‌ه‌ و ته‌مه‌کانیان پۆ خویان ته‌رخان کردبوو، خه‌واوه‌ن زه‌وی و
سه‌روه‌ت و سامان بوون و فتویان هه‌میشه به‌ قازانجی سه‌رمایه‌داران
و ده‌سه‌لاتداران بوو. له‌ وه‌له‌وه‌ سه‌رجه‌ دا، له‌ کوردستانی دا که سه‌وه‌توو،
خان خانانی به‌ره‌وی سه‌ند، هه‌ر ئاغا شه‌ره‌ یا خانه‌ پووتسه‌له‌ پێک، خۆی به‌ خاوه‌ن
ده‌سه‌لات ده‌زانی و زۆله‌ی له‌ ژێر ده‌سته‌ی خۆی ده‌کرد و ده‌ی چه‌مه‌سه‌وه‌.
وه‌کو نووسرا، له‌ ماوه‌ی ۲۰ سال حه‌کومه‌تی دیکتاتوری به‌ره‌می به‌زاشا
دا، کوردستان ئێران و کابل و دوو که‌وتووتر له‌ شه‌مه‌کانی دیکه‌ی ئێران
پا گه‌را بوو.

به‌زاشای په‌له‌وه‌ی ده‌یه‌وه‌سه‌ت کورد به‌ته‌نیه‌وه‌ و شه‌نه‌واری فه‌ره‌مه‌نک
و فۆلکلۆر و زانسته‌ و جل و به‌رگ و دا به‌و په‌سه‌می کوردی به‌هه‌تینه‌ی به‌ کورته‌ی
هه‌وری به‌ره‌می مله‌پوری و دیکتاتوری سه‌رانه‌ری ئێران و به‌ تایبه‌تی
کوردستانی دا که ته‌به‌وو. تا به‌لۆی که‌وره‌ به‌ خه‌مه‌کی جیه‌وان که
شه‌ه‌ری: (چه‌فرمان یه‌زدان چه‌فرمان شاه) ی لێ نووسرا بوو، له‌ گه‌ل
ده‌سته‌ری: (فارسی حرف به‌زید) له‌ شه‌نه‌گه‌شته‌یه‌کاندا هه‌لا وه‌ سه‌را بوو.
پاشا نه‌و دیکتاتۆریه‌ش، شه‌سایه‌ریازی و خان خانانی دامه‌زرا و نه‌مه‌یاد په‌هات

بەلكو لە شارەكانيشدا حكومەتى دەربەگایەتى بە سەرخەلك دا حوكمى دەكرد:
با جيان دەستاند، ئەوارزبان وەردەگرت، ملك و زەوى و زارى بى دەسەلاتيان داگير
دەكرد، بەكورتى نەيرى شارى مەهاباد كە بەهوى رۆلەى دلسۆزى كورد قازى موصەدى
نەمرەو لە پەرسینە وەيك هەبوو لە سەرانشەرى كوردستانى ئىمران دا كەس لە مالىكو
گيانى ئەمىن نەبوو، لەهەل وەرجىكى وا بوو كە كۆمەلەى ژى - كاف دامەزرا .

زۆرى بى نەچوو كتيبىكى بەروالەت بچوك وەدەركەوت . دەس بە دەسو
مال بە مال و دى بە دى و شار بە شارى كوردستانى پێوا و دلانى تامەزۆى
تێسرا و پروناك كردەو، كۆمەلانى خەلك بە خوشپەو بە شۆن مەزرا
و خوێندەوارىكى دا دەگەران كە كوردى بزانى . ئەو كتيبە هەمىووى
شێعر بوو، چوونكە شێعر و هەلبەست لە گيانى كورد دا هەستد مەزۆنى
ژن و پیاو دەميانگوت زۆر بەكەلك، بە تايبەتى رۆمەره و سەر جەلدەكسى
پەرزۆز و دلرەين بوو، چوونكە رۆزى كوردستانى تێدا نەخشا بوو و دوو پەيتى
" ژى - كاف " بە لاتىن لە ناوەر استەكمیدا بوو، بەدەورى ئەوتيشكەو
تايبەتىكى پەرزۆز پەرماناى لى نووسرا بوو: " كم من فيه قلبه
غلبت فيه كشمير باذن الله " واتە زۆر كۆمەلى بچوك هەن كە بەسەر كۆمەلى
گەوره دا زال دەبن و سەردەكەون بە فرمانى پەزدانى مەزن، بۆسە بە
ئىحتىرا، بە دەستيان بۆد مەرد و ماچيان دەكە .

لە سەرماندا نووسرا بوو: " ئارمەزو " ئاواتى مەلای گەوره خىوا
لى خوشبوو جەنابى مەلا محمەدى جەلى زادەى كۆيسى، كە ناو و دەنگى
زانابى و پەرزۆزى لە هەموو كوردستاندا بە ناو بانگ بوو:

زۆرىو بەرخىكى لىو و لاواز
بۆتە خىرتىكى دووگ زەلام و قەلسەو

يا مەلایكى سىر و مەسردۆخسە
بۆتە پیاوئىكى گورج و گۆل و پتەو

گەلسى مەلەت و مەها و سەركەوتەون
كە نەپە تە خەمبال و وەهەو خەو

بـۆـه ئـومـىـد ئـكـم لـه لـوتـفـى خـودا
 خـسـالـقـى مـانـگ و رۆژ و رۆژ و شـهـو
 تـهـلـهـفـونـى بـخـاتـه نـپـو كـوردان
 بـانـگـى يـمـكـتـر بـكـن بـه دـهـنـگـى هـمـهـو
 هـمـهـو هـمـوى مـيـرـهـوان لـه مـهـيدانـسا
 زـهـلـزـهـلـهـى خـاتـه مـلكـى كـهـى خـوسـرـهـو
 كـمـسـورد مـكانـيـش بـكاتـه سـاـحـيـب جـا
 سـنـه اللـهـفـى الـذـيـن خـلـو
 بـه نـهـزـهـر تـو خـودا يـه ئـاسـانـه
 بـاز و شـاـهـيـن هـمـلـيـن لـه تـرـسـى كـهـو

بـه داخـهـوه هـهـر ئـهـو چـمـن شـيـعـرـم لـه بـيـر مـاوـه . بـه دـهـيان و سـمـدان
 كـمـر لـيـيان دـهـمـر سـيـم كـه چـون ؟ زـمـانـى كـسـورد پـشـتـهـلف و بـيـى هـمـيـه ؟
 بـه كـوردى دـهـنـو سـرـيـت ؟ كـتـيـب و مـيـز و مـان هـمـه ؟ كـهـلى كـورد لـه
 دـهـر و هـى ئـيـرـانـيـشـدا هـن ؟ و زۆر پـهـر سـيـارى دـيـكـه .
 زۆرى بـيـ نهـ چـو و كـه عـهـق و بـه خـتى كاك هـهـزارم دـهـر كـمـوت و پـهـر و نـا كـى
 خـسـته و و لـات زۆر كـمـر و هـمـبـوون كـه تـهـوا وى شـيـعـر مـكانـيان بـه پـك و پـيـكـى
 لـه بـهـر كـرد بـوون و بـه شـانـا زـمـهـوه لـه مـز كـه و تـان و لـه قـسـا و مـخـانـسـان
 دـهـيان خـوـنـدـهـوه . شـيـعـرى مـيـلـلى ، لـه بـهـر كـرد نـى بـيـوو بـه بـا و ؛ تـنـانـمـت
 دـهـر و پـشـ و كـو چـهـر مـكان كـه كـهـر مـيـن و كـو نـسـتـانـيان دـهـكـرد ، بـه دـهـفـهـوه شـيـعـرى
 نـهـتـه و مـيـيان دـهـخـوـنـدـهـوه . خـهـك لـه خـوـشـيـان دـهـكـر يـان ، و شـهـى ئـسـا زـا دـى
 و سـهـر بـه خـوـبى هـمـو و دـلـيـكى شـاد دـهـكـرد .

كـومـهـله و مـخـتـى ئـهـو پـيـشـوا زـيـهـى خـهـلكى دى و ، بـيـستى و ، زـانـى كـه چـون كـومـهـلـانـى
 خـهـك بـهـر مـهـمـرى دـيـن ، كـهـتـه ئـهـو با و هـهـوه كـه پـو بـلا و كـرد نـى بـيـرو بـسـا و هـرى
 كـورد ايمـتى و نـيـشـتـمان پـهـر و هـرى و ، بـو جـولـانـدنـى هـمـستى نـهـتـه و ايمـتى
 و زـيـانـد و هـى و پـتـه و نـهـد مـبـى كـوردى كـو فـا رـيـكى هـيـرا چـاپ بـكا ، بـه لـام بـه چـى ؟
 لـه هـمـو و كـورد سـتـانـدا چـا پـخـانـمـهـك نـهـبـوو ، دـهـو لـهـت نـهـى هـيـشـتـبـوو نـامـيـلـكـمـهـك

يا كتيبىك بە زمانى كوردى چاپ بىرىت؛ لە تەورىزىز كە چەن چاپخانى تىپىدا
 بوو، نەمان دەوراي پىي يا ن خۇش نەبوو؛ پىنگاى تارانىش د وورو وسىلەسى
 ها توچو كەم بوو؛ بە ھەزار زىھىت لە تەورىزىز مودىرى چاپخانى يىسە
 ئىجازى دى و سازكرا؛ ھەزەل ژمارەى (نىشتمان) لە چاپ دراودە ركەوت.
 نازانم، جەنابى مودەرىسى ئەو پروداۋە گىرىنگەى چۆن لە بىر چۆتەۋە؟
 چاپ و بلاۋ بىزىنەۋەى " نىشتمان " شۆرگانى " كىمەلى ئى - كافى "
 ئەو ھەلو مەرجەدا دىتوانىم بلىنم گەورەترىن پروداۋى ئەو وختەى كوردستان
 بوو.

عالم سەرى سۆرما بوو و دەيان پەرسى؛ ئەو كۆمەلە لە كىسەى پە؟
 چەن ھەزار كەس؟ چۆن دەورەن شتى و بنووسن؟ چىسىن
 لەم ھەل و مەرجەدا كە ھەر ئاغا و خانىك دىتوانى بىمى پەرسىنەۋە خەلك
 بىكوزى، كۆمەلى ئى - كاف خەلك دىزى دەرمەگەيەتى ھان دەدا؟ ئەمانە چ
 جەرگىكىيان ھەپە كە سەبارەت بە عەشیرەتەكان دەلىن:

مىللەتەك ھەن لە نەۋە، عەشیرەت

خۆبە خىۋىش، لە غەيرە بى غەيرەت

ھەر كە توركى گوتى: «چەكىن دالىسى»

كۆنە مشكى نەپە لە وان خالىسى

يا كاتى كە ھۆنەرىكى دىسوتار و دىسوزى كورد لە كوردستانى
 عىراق بە ناۋى " فانى " كە بەھۆى ئەندا ئىكەۋە پەيموندى لە كىمەل
 ئى - كاف نەبوو لە دەرمەگەيەتى و دىزى بەرمەكى كورد دەى نالانىد
 و دەى كىسوت:

قىيىكىم دىتە سەرزارى

دەلىم بىلىم و ناۋىم

له باسی خان ورهفتاری

دهلیتم بیلیم و ناولتم

له یهکی له ژمارمکانی نیشتمان دا چاپ و بلا و کرایه، به لام هین هونری
کوسله ی ژئ - کاف به راشکاو ولامی دایهوه و گوتی :

ههچیکسی بیته سه زارم

شممن دهی لیتم و بی باکم

سه گهر چی بیکم و زارم

شممن دهی لیتم و بی باکم

سهوی شاغابنی بی کاره

جیمبون و قلس و لاساره

دزی و ری گرتتی کساره

شممن دهی لیتم و بی باکم

دهر پینی شهو جوهره بیر و باوره ویلا و کردنهوهی شیعی دزی دهره به کاپهتی

لهوسه دمه دا جهرگی دهوست و ههرا و سوک هلسان نه بوو.

کوسله ی ژئ - کاف بانگی یهکسانی و برایتی ده داو، ده مگوت و چاکه

هه بوو دسته برا و عهینی برا پین.

شهوره لوانی ژئ - کاف به داوین پاکی و شهرفی کوردایتی خویشان

شه داوایانیمان به کردهه ساپت ده کرد و ده مان سه لماند که راست

ده کن و ژن و پیاوی کورد به خوشک و برای خویشان ده زانی و به ههچ

شیوه مگ به لای خه پانته دا ناچن.

بهوه کوسلهانی خهک به باشتهن شیوه نامیزان بو کرده نه نیشتمان په رهوهی

و کوردایتی چه شنی هه ره ی سمند که په رامبه ره به ره گهز په رسته پی

په راشا که ده مه ههست کوردستان بگورپی و کورد بتوینتیهوه، کوردی

په چاوته نکلی و ههیدا ببوو که دهی گوت :

بهرک و لیباسیگداد مهاتنه کوردستان تا کوسله کشف پکمن ،
 بهلام بهدمستی خالی ده گه رانه و هه ره ناواتی چهپلی خویان نه گه یشتن .
 وێژه و شهدهبی کوردی ده یوزا یه وه ، نووسرا و هه لیبسته کسانسی
 " دپاری کرهله " ، " نیشتمان " ، " عهقل و بهخت " ، " و تووێژی دووساز " و
 شهعهره نهته پیمهکان دس به دس ده گه راد و هه کو زه پرو گه وه ره ده به سـرا و
 ده فری شرا ، هه نه رانی خاوهن ههست ، باسی زولفی د ریتز و چاوی به خهویان
 وه لانا و ، خه لکیان بۆ یه کیمتی و برایم تی هان ده دا . ئهم بهند مشر یه پهره سفنی
 خه لک بوو برێکم وه دس که وتن که بۆ نمـوونه ی سه بک و ئوسلو بی شهعری
 ده مهان نووسم :

نه و به عاره و گولمهکان پشکسو تن
 لاله و نیترگس و نسیرین له سوئی
 بوونی وهک عهتری نسیمی سهعری
 پیش گزینگی که له کیوان ده گه سوئی
 لاله و گزیل ده درهوشن له چهمن
 وه کوو شهستیره به تاریکه شه سوئی
 نیشته بوو بر لبولسی شهیدا له گولئی
 وای ده فه رموله زمان خاسه که و ئی
 نه سوئی گه هه سوو د نیات بد منئی
 به دلێکی به خه م و لیرو لسه و ئی
 خو به خوړێک بکه ون ، رێک مه که ون
 د و ژمن شه ر پئی نه که و ی ریت ده که و ی
 خه و ی غه ظمهت به سه ههستن له خه و ی
 گه ر ژبانێکی به ئازاد ده و ی
 خو شهتو د یسوته نموونه ی شه ری خه و ت
 مانگی شه هه ر یوه ری بیست ، نه وه لئی جهنگ

لنگ دہ سہر تانگ و بہخمنجر بیگرہ

دس دہ چوٹاغت و داگیر کہ تھننگ

بہری کوردیکی بہغیرمت ناکسا

گہر دوو سہ ہنگو، گہر سہد سہر ہنگ

نازمی مہدہر مسہمی نسا زادی

ہمستی ہی ہات و گوتی و لییداز منگ

خہوی غفلت بہسہ ہستن لہ خہوی

گہر ژبانیکی بہ نسا زاد و دہوی

شوانہ و نلانہ لہ بہر کہ گہ پھنگ

پیماوتسی غیرتہ، ننگ پوز و شمعک

بوتسی ہلدانی دہ بی پیماوی جہوون

ہر نہ بی چاترہ ٹینسانی خہنگ

گوئی بدہ نہسحتی من، بہقسیم گہ

گوئی مہدہ دہنگی دہف و تار و دمہ ک

فیکری چاکمت بکہ تہی خانہ خراپ

بہسہ ہاسی کہ فہل و پوز و بعلہ ک

گہر و گسا چاترہ لہ پیماوی نسا زان

تہوی ٹیمسانی مہرہ، دہنی شنگ

خہوی غفلت بہسہ ہستن لہ خہوی

گہر ژبانیکی بہ نسا زاد و دہوی

دس لہ دس، قوتویاری لہ خورا

رہی کون، تا سہمی تہسپود مسوی

بہر لہ دہر کی تم و تہوتہ ترہ قہبن

بہر بناسن لہرقان تہرو تہوی

عہری مہ حکومیت و دس بہسہری

نیمتی قیمتسی بک دانہ جہوی

خہوی غفلت بہسہ ہستن لہ خہوی

ههروههها قسیده له لایسن «عسیری» بیلاره بیللا وکرایهوه که شهوش
له نیو کومهلانی خهک به تایبتهی لاوان زور پهسن کرا . تاقه بئند یکم دهر کهوت
و به هیوام لاره پسهپور مکان بگه پین و شهوکه وههرا نه بدوزنهوه
و بیللا و بکمنهوه ؛

د وژمنی بهد خو شهگه تۆ بدمیهی زینیری ولات
داره سرد و خاکو خو لۆم بۆ بکمهت حاسلات
بکمهت سرداری عالم ، تاجی شاهیم کهی خهلات
شهرته تیی هه لدم له تاجت بیکمهت مرۆزه لات
چۆن ده بیی مه حکومتی تۆیم ، کهچ بکم بئوت گهردنم ؟
نامهوی ئه و ژینه تاله ، یا و متن یا مردنم

مه بهستم له نووسینی نیوه و ناتسه واری ئه و شیعو ههلبهستانه شهوه که
خوینهرانی به پیز له پرانگی ئه ده بیی و سیاسی و کومه لایمته ئه و سردمه
بکمن .

له و فهزایه دا ، " نیشتمان " ی ژماره دوو بیللا وکرایهوه ؛ نرخی سهرکه و تویه
دهیان و سهدان بهرامبهری بایهخی خوئی ده فرۆشرا . بێچکه له کوردستانی
ئیران ، زۆریشی له کوردستانی عیراق دا بیللا وکرایهوه . نهیننی کاری بیی وینسهی
کومه لهی ژئی - کاف سهری له ده زگای پاشایمته عیراق و نووری سهعیدیش
شیواند و تهختی زۆر دارانی له رزاند .

د مه توانم بلنم که هه ژماره ی نیشتمانیک دهیان خوینده واره دهی خوینده وه
و سهدان نه خوینده واره دهیان بیست و دهیان گه پرایهوه ؛ وهکوو گه وهه
پاده گیرا و چهشنی کتیبیکسی ئیسلامی بهرۆز تماشاد هکرا . گه ورتنه سن ،
بهرۆزترین و پریایهخ ترهن خزمتهی کومه لهی ژئی - کاف بیللا وکردنه وهی
کۆفاری " نیشتمان " و بووژاندنه وهی زمانی فهوتای کوردی و هساندان
و دنه دانی کومه لانی بهرینهی خهک بۆ خهباتی سیاسی و چهکهداری و
پێک هێنانی بکمهتی و برایمته و ژبانه وهی ژبانی کوردایمته و پهرمه پدان به

وئەزەو ئەدەبىي كوردى بوو، بە شىۋەيەك كە چەن ھۆنەرى كۆمەلەمىي بىۋ
 خزمەتى زامانى كوردى ەك ماموستا ھەزار - سەيد كامىل - ھەمىي
 ھەقىقى - ەتتىرى - شىپا و ۰۰۰۰ پى گەشتن و ناودار بوون .
 ئەو خزمەتە گەۋە و بىي وئەنەيە، زمىنەي ھەنگا وئكى داھاتو، پىك ھىنا
 و رىگاي خۆش كورد، بەلام بەداخەۋەلەو نامىلكەپەدا ھىچ باسئىكى لىئ نەكراۋە،
 بىۋچى ؟

ماموستايانى پايبەرزى ئايىنى و فەقى دلسۆزەمكىنى كوردستان، لىو
 تىكوشانەدا بەراستى ئەركىسى خۇيان بە باشى بەجئ ھىنا و خزمەتتىكى
 گەورمىيان بە نىشتەمان و گەلى كورد كورد .

ئەو فەزايە دا بىۋ كەلسە، سەرەستى كەل و بەلبەر چا وگرتنى ۋەزەمى
 نىۋ نەتەۋايسىتى و بارود و خىي گشتى جىپھان، زانرا كە پىك ھاتنى ئامانجە
 د رىژ خاپەنەمكىنى كۆمەلد زوار و بەلكو ھەر مەھالە . لە بەر ئەۋەبوو كە دلسۆزان و
 تى گەشتوانى ئەۋكاتە و ناۋەندى كۆمەلە، بەپارەھان دا كە حىزىنىكىسى
 دىمۇكراتو ئازادىخۋاز دا بەمەزى كە وئىراي حىزب و سازمانە
 پىش كە وئىخۋازەمكىنى ئىران، مافى شەرىى و رەۋاي گەلى كورد، ۋەدى بىنى .

بەو جەۋرە، حىزى دىمۇكراتى كوردستانى ئىران دامەزرا و كاك " بىنايى"
 ئەندامى كۆمەلەي زى - كاف بە ناۋى ھەمىشە زىندەي (قازى محمد) بە
 سكرىتېرى و دەبىر ھەۋەلى ئەو حىزى ھەلبىشۇ پىردا كە لە پىك ھاتنى ھەۋەل
 كۆمەلەي خۆمۇختارى كوردستان، لە كوردستانى ئىراندا بە پىشەۋايسى
 گەلى كورد ھەلبىشۇ پىردا رايەۋە و بە فىداكارى خۆي، بوو بە كاروانسالارى شەھىدانى
 حىزى دىمۇكرات و شەھىدانى رىگاي ئازادى و بەختەۋەرى كورد و كوردستان .

ئەندامانى كۆمەلە بە تىكرائىي، پەيمانان لە كەل حىزى دىمۇكرات نىۋ
 كوردەۋە و ھەر بەو ھەستە پىرۆزەو ئەو فىداكارى و دلسۆزەۋە ھاتە پىرۆزى
 ئەندامانى حىزى ۋە .

كۆمەلەي زى - كاف چ بوو؟ ئەۋە بوو كە ئەتارىكە شەۋى حىۋەتتى
 ھەمە رەزاشا و دەسەلاتدارى فىۋدالى و دەرەبەگى و بىرۆزۋازىدا
 مەشخەلى ئازادىخۋازى ھەل كورد و جارى يەكەمىتى و براپەتتى بە دەنگىكى بەرزىر

و په سام تر له هوره تر شقعی به هار، له هه وو کوردستاندا کیشا و، نته وهی
نوستوو و بیئ ناگاوینی همستی کوردی له خه و پاره پاند و سهری له دو ژمنانی
کهل شیوانند .

زمانی فهوتا و فره هنگ و فولکلوری د زاری کوردی به همستی به تینیسی
ننه وایستی به شیوه یهک ژبانده وه که غزله عاشقانمکانی شه و سهرده مه
به زن و بالای بهرز و کولسی گمش و کهزیه و په چهمی رمشی نازدارانی به ریژی
رمشی کوردستان و سیداره و قه ناره ی سرکوتکه ران و رنوی چپاسه ره ره مکانی
کوردستان که شهرکی شه ری نازاد یخوازانعی نته وهی کورد بوه و به خوینسی
پژاوی شه و خباته به پروزه ی د مشه پاند و شاعیرانترین غزله سی
د خولقاند .

به پریانین چهن جوان و به مانایه که کاک هزار فه رمه تی ؛

شهری شهی کیژه کوردی چا و که زاله

شهری شهی شوخ و شنگهی چارد ساله

شه و خووت کورد و خوینی لاری کوردی

به تورکی چاوی مه ست کرد چه واله

به خوینی مهی دده ی شاوی مزولیت

به ژانگت به چوسی سه ره نپزه ی که هاله ؟

رنوی سه شاگری لاجانگ و کولمت

له خوینی نه و جه واناندا شه لاله

بلی ی شیران و عاربه پی دلی تو

که هلیپی ته سیری ناکا تاه و ناله

مه کهر چالی جهنت زیندانی قه سره

که بزگار بوونی شهی لی مه حاله

هه ره شه میکی که نیشان کراوه ، نیشاره به روودا و کوسی

می زوهی کورده .

د پسان د هغه رمه تی ؛

نهمرینی قوندیلان و نسا زاری نهو جوان

چما تر نمونه، سووره گولی باخی کوردستان

کولمت گهش و بهتینه و مگو جهوری موسته بید

پهرچت رهش و دره ژه و مگو رۆزی کورد مکان

به زنت حهقی ژهانی هموو میللهتی بچوک

نازادی کورد سانه دست لئی نیه نیشان

نه گه جهکمت که دیتنه نه زهر، پرووتی گستره

دل ژان شکا و دیتنه وه بیر، وه زعی نیشتمان

بسم کیژ بهش ده زانی که هاو خوینی خوٚت نه بی

نابی به یاری بگری، هه ژار میهتی، نمان!

یا "لای لایه" بهرزو بهنرخهکی که ئیستا شر به چند مه قام به گۆرانی ده وتری.

هه ره ها له سه برپوای بهتینی که هه له سه بارهت به ئاینی بهرۆزی ئیسلام:

با وه پری گشتی که هیتتهی نا وهندی و زۆریهی نهندا مانی، کاک هه ژار و ئیژره هونهری

کومه له، قهیدیه کی له ژیر سهرد پشپیری (کارخانهی قهندی یا سلسلهی

مه شایه خسی نه قهبندی) فهرمه که نهویش سهرنجی خهک به تابهتی چینسی

نه هلی ته ریهتی راکیشا. وه ختی له تاریخی جیسه نابی

مولانا خالیدی جافی شاره زوری دا ده فهرموی:

که سهردستهی هموو مهستانه خالیید

نهمامسی باخی کوردستانه خالیید

فیدات بسم نیشتمان، بپوش شاره زورت

روناکه شام و نهسته نبول له نورت

یا سه بارهت به ساداتی خو شه ویستی نه هری، له وشهی شه مزین

دا، ورده کاره یکی شاعیرانه و هونه رهنه دانهی بی و نهی نوانده:

به "عبدولا" و "تاها" بهیری شه مزین

له داوای دین نماند و بون، نه شه مزین

شمسی دل بون وزمینی مهخفلی دین

وتمن هر شاد بی تو، تود و کوپتدین

کومه‌لی ژئ - کاف چی ده‌ویست؟ ده‌یه‌ویست گه‌لی کسورد لسه
کوردستانی شیراندا، که له ده‌وری دیکتاتوری بنه‌مالی په‌هله‌وی بیه
شپوه‌یه‌کی درندانه سه‌رکوت کرابوو، ناسه‌واری کوردی و کوردایه‌تی
نهما بوو، د‌وای ره‌زاشاش هر شاغایک له گزندیک یا هر خانیک له
ناوچه‌یک خوی حکیمه‌تیک بوو، ههستی نازاد یخ‌وازی بی ههست و مافی
په‌وای گه‌لی کورد بی شیل کرابوو، شو‌گدله له خه‌وپاپ‌پیتی و هانی بده؛
رینکا خوشر کا و ناله‌باری بخانه سه‌ربار. تا شو چیکه‌شر له توانای دا بوو،
به‌هه‌ری له خو‌وردن و نیدا کاره‌وه، به دیسه‌لینیکسی بی وینه‌نیه‌نیکانسی
پاراست؛ به‌کورتی باشترین نموسه‌ی کومه‌له گه‌ری و حیزایه‌تی دامه‌زراند
و سه‌رکه‌وتوانه و به عاقلانه‌ترین شپوه‌ نالای پیروز و هر له شانازی خه‌باتی
دایه‌دست جه‌داری هر باه‌خی خوی؛ حیزی دیموکراتی کوردستانی شیران.

چی به‌سه‌رات؟ نه‌فوتاره و نافه‌وتی - زوری نامانجه‌کانسی
له مه‌رامنه‌ و په‌هه‌ری نیو خوی حیزیدا گونجاوه؛ هر شو حیزیه
که هوی شانازی و خوشه‌ویستی گه‌لی کورده، هر شو حیزیه که دروشه‌کسی
دیموکراسی بو شیران و خود‌موختاری بو کوردستان به تیکوشانسی
بی وچان و خه‌باتی شیلگیری روله قارمانه‌کانسی، له دلی کومه‌لانی به‌رینی
نه‌ته‌وی کورد سه‌فامگیر کرد و نیستا شو که‌سانه‌شر که شو دروشه پیروزه‌یمان
به نیرتجاعی و کونه په‌رستانه ده‌زانی، بایان داوتسه‌وه و به‌سار لسه
خود‌موختاری کوردستان ده‌فهرمون !!

حیزی دیموکراتی کوردستانی شیران له ماوه‌ی ۲۸ سال ژیمانی
هر له هه‌وراز و نشیوی خوی دا تا نه‌ویژه‌هه‌زاران روله‌ی دلیر و دل‌هاکی
به قوربانگی نازادی پیشکه‌شر کرده و به‌کسردوه به د‌وهای سه‌لماندوه که
نازاد یخ‌واز و د‌زی دیکتاتوری و زور‌داره، جاچ دیکتاتوری بنه‌مالی گلاوی
په‌هله‌وی بی و، چ مله‌وری چه‌هلی ویلایه‌تی فه‌قیه‌ی خوین‌پژیکسی چه‌شنی خومه‌ینی.

حیزی دیموکراتی کوردستانی ئییران له رۆژنکهوه رژی می چهپهلوسی
کواری ئیسلامی خومهینی دسهلاتی زالفانهی خوی به سرگه لانی ئییراندا
سهپاند و، دیکتاتوری رهش و کومه رستانه ی ناخوندی به ناوی ولایهتی فهقیهسی
چهپاند، چه شهوهی و توو ویزی سیاسی وچ له باری چهکداری و نیزامیهوه
به وهری لئی زانی و تهپینسی و نازایهتی و فارمانسی، چه قی رهوای گهلهسی
ستم لیکراوی کوردی به دنیا ناساند.

هرئیتسا، که نیشتمانی خوشه و یستان له عهرزو ناسمانهوه به
دردانهترین شیوه به چه شتیک که له میژووی کهترگهلی دنیا دا وینهی همیه،
که وسته به ره په لمارو هپهرش، هرئیتسا که گه لانی ئییران به گشتی به هسهوی
ئه و حکومته رهش و گلاوکه بیجگه له کرانی و شهری نیو خوو دهرهوه ساز کردن
وقات قری و بیکاری و ناسانی دراوی و ههراج و ههزان فرۆشی نهوتو تالانی
شته له میژبهوه له جیهان بی وینگان و زینی کوینی و بازاری رهش و نه خوشی
و بز دهرمانی و به کوردی و به کورتی بیجگه له فرمیسک و خوین هیچ دیاری بهکی
دیگی نه بووه، حیزی دیموکراتی کوردستانی ئییران تالای خه بانسی لسه
شاروئی و دمهت و چیا سه ره زمکانسی کورستان هه ل گرتوه.

رۆله به شه ره فهکانسی گهلی کورد به ناز ناوی په ره شانازی (پیشمه رکه)
له ژیر سیبه ری په رۆزی شابالی ئه و تالایه دا به سه رمای زستان و گه رمای هاورین،
بی بهش له خوشیهکانسی ژبان به هه سوو ناته وایه وه دمه چینسن و نه رکی
نیشتمان په ره وه ری و حق وهستی هه ریزگاری له نامووس و مال و گه مانسی گه ل به جی دینن
و نازادی و سه رفه رازی کوردستان دمه ریزن و هه سوو رۆژیک چه مسه د خولقینن.

حیزی دیموکراتی کوردستانی ئییران، مه شخه لی نازادی به دسته وه،
پیشاپهشی نازاد یخوازان، کوردستانی کردوه به سهنگه ری نازادی و قیبه وه
پرووگهی گشت نازاد یخوازانی ئییران، به شه سومهک که نازادی و یستانی فارس و تورک
و نمه و مکانسی دیکه، له چوار قورنهی ئییرانه وه هانا و هاور بو ئه و حیزه دینن
و هه سوو ناوات و داخوازی خۆیان له سه رکه و تنی حیزی دیموکراتی کوردستان
به سه ر دیوه زمه ی چه صاراندا د هزانن و ده بیسنن.

حیزی دیموکراتی کوردستانی ئییران له گه ل سازمانی بو جا هیدینی خه لکی ئییران،

دوو کۆلمه‌کی بنه‌رتی شورای نیشتمانی به‌رگری، د‌م‌نگی‌حق و سستی
و نازاد پخوانی گه‌لی کورد و گه‌لانی دیکه‌ی شیرانیان به‌گویی د‌و‌نیا پراگمیانده‌وه
زولم و زور و بنیادی شو ریشه‌جه‌چمه‌لمیان له‌ ق‌ا‌و‌دا‌وه .

حیزی دیموکراتی کوردستانی شیران به‌پاری داوه‌که‌تا د‌وا‌سه‌ناسه‌ی ژمانی و
ئاخه‌رین ئه‌ندام و په‌شمه‌رگه‌ی، شو ئالا‌په‌رۆزه‌ شه‌کا‌وت‌تر پراگمیت و شو مه‌شخه‌له
په‌ر‌ش‌نگ‌ها و ریشه‌ به‌ گ‌ر‌و‌ ب‌ل‌ی‌سه‌یه‌کی زیاتر، به‌تا‌و‌وت‌یه‌ن‌تر کات و تا پروخانی
شو ریشه‌ گ‌لا‌وه‌ به‌و‌ خه‌باته‌ په‌رۆزه‌ د‌ر‌ی‌زه‌ ب‌دا .

ئهمانه و هموو د‌سه‌که‌ت‌م‌کانی دیکه، تا‌کامی‌ کرد‌ه‌وه‌ی پیا‌وانه‌و‌ ژه‌ران‌سه‌ی
کۆمه‌له‌ی ژێ - کاف‌بووه‌ که‌چ‌ل‌ س‌ال‌یک‌ به‌سه‌ر‌ دامه‌زاندنی تێ‌ده‌په‌رێ و به‌ ن‌ا‌وی
په‌رله‌ شانازی حیزی دیموکراتی کوردستانی شیران تا کوردیک‌ له‌سه‌ر‌ زه‌وی‌ دا‌به‌ئینه‌ی
و تا د‌لی‌ پ‌ۆ‌لم‌ه‌کی به‌ شه‌ره‌فی‌گه‌ل‌ ب‌ک‌ورد‌ستانی‌ خۆشه‌ه‌ست‌لی‌ ب‌دا‌ته‌رد‌ه‌ئینه‌ی .

حیزی دیموکراتی کوردستانی شیران، ب‌ژ‌یک‌ه‌ئینه‌ی‌ حک‌و‌مه‌تی
خود‌موختاری کوردستان له‌ چوار‌چ‌ۆ‌یه‌ی شیرانیک‌ی نازاد و د‌یموکرات‌دا‌ تیک‌وشا‌وه
و کاروانسی له‌ پ‌سان‌ نه‌ه‌ات‌و‌وی شه‌هیدانی، رازا‌وت‌ه‌رین‌ و په‌ر‌با‌یه‌خ‌ تره‌ن
به‌لگه‌یه‌ و تا‌گه‌یشتن‌ به‌ هموو‌ ئاما‌جه‌په‌رۆزه‌م‌کانی و تا‌ دا‌یه‌ن‌ کردنی ژمانی
په‌رله‌ شانازی و به‌خه‌سه‌وه‌ری و هه‌یم‌نا‌یه‌تی و ئاسایش‌تێ‌ ده‌ک‌ۆ‌شێ و به‌ د‌ل‌یه‌کی
په‌رله‌ ئیمان و ئیراد‌یه‌کی پ‌ۆ‌ل‌ا‌یه‌ن‌ به‌ره‌و‌ په‌ش‌ده‌رو‌ات .

چا‌وه‌پ‌وان‌م‌ که‌ په‌ره‌پیا‌وانی کۆمه‌له‌ی ژێ - کاف‌که‌ هه‌شتامان و نووسه‌ران
و هه‌ونه‌ران و پ‌ین‌وس‌ به‌ د‌ست‌انی کوردستان، له‌م‌ کاته‌دا‌ که‌ نیشتمان و مێ‌ژ‌وو
ئه‌رک‌یک‌ی گه‌وره‌ و په‌رۆزی خست‌وته‌سه‌ر‌ شانیان، هه‌ستیان ب‌یزوی‌ و له‌سه‌ر‌ په‌ یمانی
قه‌دیم و سۆینه‌، په‌رۆزه‌ له‌ مێژینه‌ که‌، به‌کرد‌ه‌وه‌ ب‌ینه‌وه‌ مه‌یدان و به‌ د‌سته‌و
گۆچانیش ب‌ی، و هه‌زیه‌ی خویان به‌جێ‌ ب‌یه‌ن‌ و به‌ هه‌ر‌ ش‌ی‌وه‌یه‌ک‌ ب‌ۆ‌یان‌ بلوێ له‌ گه‌ل
هه‌ل‌و‌به‌رزه‌ فرمکانی کۆیستانه‌ سه‌ر‌ به‌رزمکانی نیشتمان هاوکاری فرمون . چ‌مه‌ن
خۆشه‌ها‌و‌رێ له‌ گه‌ل‌ په‌شمه‌رگه‌ حماسه‌خولقین و قارمانکانی کوردستان، پ‌ن‌ه‌ونه‌ی
به‌ئینه‌ی لا‌وان‌ یه‌ن .

لای هه‌له‌وی به‌رزه‌فری به‌رزه‌سه‌زی

چ‌ۆ‌ن‌ ب‌ژی‌ شه‌رته‌، نه‌وه‌ک‌ چ‌مه‌د‌ه‌بی

ناکام خیری بو پیرانی خاوهن هست و نیشتمان په رستی کورد له هه لومه رجی نه وړېدا نه وه په که به خوښی خوښان ردیننی سپی یان پرمنگیتن یا دوزمن له خوښندا بگه ورتینسن .

" چمن جوانه خوښ و پېشی سپی پهرونسه جهوان "

میژووی خوښاوی کوردستان و گهلی کورد ، له وکسانه ی که ده توان له بیاری زانیاری و رامیاریه وه له خزمهت شوړشه مه زنه خوښاوی کهمان پسن ، دا واد مکا و چا و منواری د مکریت که به بانگه وازی دایکی نیشتمان ، به هر شیومیک بیوان ده لوی زانست و نه زموضی خوښان بو نازادی ، بو خزمهت به نیشانیهت و دزی مله سوړی و سهره پوی و بیایهتی فقهی حکومته شی رهشی ناخوندی ، بخه نه شیختیاری گهلی کورد .

که نجینه شارا و مکانی ویژه و شهده می کوردی به گشت زارا و مکان بلا و بکسرتیه و بهری دا هاتو ، به و تیکو شانانه شانازی بکا و هوئی به حته و هری شانان پیک بی .
بم نا واته دم لا وانی تیکو شهرو زانا ، له و گه و هره له میژنانه ی ویژه و نه د مبی کوردی له همو سوچ و قوژنیکلی کوردستاندا بگه پین و بید ژنه وه و بلاوی که نه وه .
هه روه ها نه که رشتیکم له میرچوه و نه منو سیوه ، یا نه زمانیه ، یا به هه له د اچوویم ، به عوی پرنک خرا و تکانی حیزی دیموکرات ، بوم بنوسن و بزم بنیرن ، جیگی سوساسه و دو وای خیرتان بود مکم . نا واته خوازم که کاک (سید محمد مهدی) لیم بیوری و له خزمهت به نیشتماندا سهرکه و تووین و ، به کرد هوه رنگای نیشتمان په بهر وهری و زانی سالارانه و سهر فرزانه بهر و له مکانی گهل فیرکا و له فیرکه ی نازاد ی خوازیسدا ماموستا و له مه کتسه یی فیدا کاریدا پرتوین و پری نصابی ، و نه زمون و زانست و شعوری سیاسی و کومه لیه تی خوئی هه لپه ژنه سهر سفری به رینی مه زنی گهلی کورد ، تا خوښکارانی گیان له سهر دست و پېشمه رگه دلیر و ژیر مکانی کوردستان لوی فیرین و که لکی لی و هر گرن .

دا خوازم له برای گوره و خو شه وستم جهانی مه لا قادی مود ره سی شه وه په بزم بوری و لیم خوښ بی ؛ له خودای گه و ره د هه پرتیه وه که له شی ساغ و دلگی خوښ بی .

هیوم وایه خوښه رانی به ریز و خو شه و بست ماند و نه بوون و له کم و کوریکانم

چاوسوشی فەرمون، چرونگە نووسینی با سێکی میژوویی کرینک پێوستی
 بە زۆر سەرچاوە و لێ پرسینەوێ هەبێ و دەبێ لانی کەم لە موحیت و شەرتیگی ئسارام
 و بێ دەنگ دا بنووسرێ، بەلام منی نەخۆش و ناسازو پێپێک کەوتە لە پێکەیکسی
 تەنگ و تاریکی پێشمەرگە و لە ناو گرمەورمبەیی تۆپ و خۆمپارە و هارەیی فرۆکە و
 هەلیکۆتەر و شەرخەیی تەفەنگی دوژمنانی ئازادی دا، هەر شە و مندەم بێ کرا .
 تاواتە خوازم ئەوانەیی شارەزاتەرن، تیکۆشن نوختەتاریک و باریکەکانی
 میژوویی خۆشیاوی نەتەوێکمان روون کەنەوێ و چینی و بەرەیی پراپەرەو شوێر شکی پێری
 شە و پۆ و داها تۆوی کورد، لەزانایی خێنان بێ بەش هەمەرموون .

١٣٦١/١٢/١٤ نەهێرە

عەبدولقادر دەببەغسی

چاپ‌آلود:

**تجربیات و عملیات کمیته‌های تأییدی
حزب دیموکراتی کردستانی ایران ***

که باید انبوه‌آلود باشد :
یعنی تجربیات و عملیات
حزب دیموکراتی کردستانی ایران که در مجموعی و آنجا

بانی ۱۰۰ تمهین